

ВІДОМОСТІ
про самооцінювання освітньої програми

Заклад вищої освіти	Національний університет оборони України
Освітня програма	50047 Цивільна безпека
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	263 Цивільна безпека

Відомості про самооцінювання є частиною акредитаційної справи, поданої до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти для акредитації зазначеної вище освітньої програми. Відповідальність за підготовку і зміст відомостей несе заклад вищої освіти, який подає програму на акредитацію.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID	ідентифікатор
ВСП	відокремлений структурний підрозділ
ЄДЕБО	Єдина державна електронна база з питань освіти
ЄКТС	Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система
ЗВО	заклад вищої освіти
ОП	освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про ЗВО (ВСП ЗВО)

Реєстраційний номер ЗВО у ЄДЕБО	1159
Повна назва ЗВО	Національний університет оборони України
Ідентифікаційний код ЗВО	07834530
ПІБ керівника ЗВО	Коваль Михайло Володимирович
Посилання на офіційний веб-сайт ЗВО	nuou.org.ua

2. Посилання на інформацію про ЗВО (ВСП ЗВО) у Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності ЄДЕБО

<https://registry.edbo.gov.ua/university/1159>

ЗВО є вищим військовим навчальним закладом (закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання)

3. Загальна інформація про ОП, яка подається на акредитацію

ID освітньої програми в ЄДЕБО	50047
Назва ОП	Цивільна безпека
Галузь знань	26 Цивільна безпека
Спеціальність	263 Цивільна безпека
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Тип освітньої програми	Освітньо-наукова
Вступ на освітню програму здійснюється на основі ступеня (рівня)	Магістр (ОКР «спеціаліст»)
Структурний підрозділ (кафедра або інший підрозділ), відповідальний за реалізацію ОП	кафедра хімічного, біологічного, радіологічного, ядерного захисту та цивільної безпеки
Інші навчальні структурні підрозділи (кафедра або інші підрозділи), залучені до реалізації ОП	кафедра суспільних наук, кафедра іноземних мов, кафедра логістики Повітряних Сил, інститут стратегічних комунікацій, центр воєнно-стратегічних досліджень, науково-методичний центр організації наукової і науково-технічної діяльності, науковий центр проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони, науковий центр дистанційного навчання
Місце (адреса) провадження освітньої діяльності за ОП	Україна, 03049, місто Київ, проспект Повітряних Сил, 28
Освітня програма передбачає присвоєння професійної кваліфікації	<i>не передбачає</i>
Професійна кваліфікація, яка присвоюється за ОП (за наявності)	<i>відсутня</i>
Мова (мови) викладання	Українська, Англійська
ID гаранта ОП у ЄДЕБО	448951
ПІБ гаранта ОП	Авраменко Олександр Васильович
Посада гаранта ОП	Професор
Корпоративна електронна адреса гаранта ОП	avramenko_o_v@nuou.org.ua
Контактний телефон гаранта ОП	+38(063)-998-95-91
Додатковий телефон гаранта ОП	<i>відсутній</i>

Форми здобуття освіти на ОП	Термін навчання
очна денна	4 р. 0 міс.
заочна	4 р. 0 міс.

4. Загальні відомості про ОП, історію її розроблення та впровадження

Освітньо-наукова програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у галузі знань 26 Цивільна безпека 263 Цивільна безпека забезпечує підготовку висококваліфікованих наукових та науково-педагогічних кадрів для потреб складових Сектору безпеки і оборони України, у першу чергу Міністерства оборони і Збройних Сил України, здатних розв'язувати значущі проблеми і самостійно проводити інноваційні наукові та науково-технічні дослідження, результати яких мають теоретичне та практичне значення у сфері цивільної безпеки за напрямом діяльності військ (сил) щодо захисту об'єктів критичної інфраструктури. Освітня програма реалізується закладом вищої освіти на підставі Стандарту вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальністю 263 «Цивільна безпека», затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021 №1438.

Освітньо-наукова програма була вперше розроблена спільною робочою групою Департаменту військової освіти та науки Міністерства оборони України, Воєнно-наукового управління Генерального штабу Збройних Сил України та Національного університету оборони України у 2019 році. Підготовка фахівців за ОП здійснюється з 2020 року. Навчальним структурним підрозділом, який відповідає за підготовку докторів філософії за ОП Цивільна безпека є кафедра хімічного, біологічного, радіологічного, ядерного захисту та цивільної безпеки інституту логістики та підтримки військ (сил). Також активну участь в підготовці фахівців приймають кафедри: суспільних наук, внутрішніх комунікацій, іноземних мов, логістики Повітряних Сил, інститут стратегічних комунікацій, центр воєнно-стратегічних досліджень, НМЦННТД, НМЦОПОД. Всього до реалізації ОП залучені 6 докторів наук та 5 кандидатів наук (докторів філософії), які є активними дослідниками.

Освітньо-наукова програма постійно розвивається та вдосконалюється. Кожен рік вносяться зміни в робочі програми навчальних дисциплін.

5. Інформація про контингент здобувачів вищої освіти на ОП станом на 1 жовтня поточного навчального року у розрізі форм здобуття освіти та ліцензійний обсяг за ОП

Рік навчання	Навчальний рік, у якому відбувся набір здобувачів відповідного року навчання	Обсяг набору на ОП у відповідному навчальному році	Контингент студентів на відповідному році навчання станом на 1 жовтня поточного навчального року		У тому числі іноземців	
			ОД	З	ОД	З
1 курс	2024 - 2025	5	1	0	0	0
2 курс	2023 - 2024	5	1	0	0	0
3 курс	2022 - 2023	5	1	1	0	0
4 курс	2021 - 2022	5	2	0	0	0

Умовні позначення: ОД – очна денна; ОВ – очна вечірня; З – заочна; Дс – дистанційна; М – мережева; Дл – дуальна.

6. Інформація про інші ОП ЗВО за відповідною спеціальністю

Рівень вищої освіти	Інформація про освітні програми
початковий рівень (короткий цикл)	програми відсутні
перший (бакалаврський) рівень	програми відсутні
другий (магістерський) рівень	програми відсутні
третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень	50047 Цивільна безпека

7. Інформація про площі приміщень ЗВО станом на момент подання відомостей про самооцінювання, кв. м.

	Загальна площа	Навчальна площа
Усі приміщення ЗВО	128993	47823
Власні приміщення ЗВО (на праві власності, господарського	128993	47823

відання або оперативного управління)		
Приміщення, які використовуються на іншому праві, аніж право власності, господарського відання або оперативного управління (оренда, безоплатне користування тощо)	0	0
Приміщення, здані в оренду	0	0

Примітка. Для ЗВО із ВСП інформація зазначається:

- щодо ОП, яка реалізується у базовому ЗВО – без урахування приміщень ВСП;
- щодо ОП, яка реалізується у ВСП – лише щодо приміщень даного ВСП.

8. Документи щодо ОП

Документ	Назва файла	Хеш файла
Освітня програма	<i>Програма 263_2024.pdf</i>	gJ4foer1kiQiMGBzbtbO6zVPtNGGdO3n6M3JplC4absk=
Навчальний план за ОП	<i>Навчальний план_263_2024.pdf</i>	wWq2+neLXEMhDozijwRdEQTmBXR7qtAC1+5qn+XojRY=
Матеріали від ЗВО: пропозиції та рекомендації від роботодавців, таблиця відповідності публікацій наукових керівників напрямом (тематикам) досліджень аспірантів (для ОП третього рівня освіти)	<i>rec8-63-2023.pdf</i>	YqTx3Rycr/tnhRuxJEHGSSsx2olCzRem/9ejoU9Quinw=
Матеріали від ЗВО: пропозиції та рекомендації від роботодавців, таблиця відповідності публікацій наукових керівників напрямом (тематикам) досліджень аспірантів (для ОП третього рівня освіти)	<i>2024_Відомості_про_відповідність_інтересів_ад'юнктів_інтересам_керівників+ХБРЯз_та_ЦБ.pdf</i>	J/dnhjUb5YWcFSJzm5jJTSU9PaE/XI2xyWnz2rKiqDg=

1. Проектування освітньої програми

Чи освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти? Якщо стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти відсутній, поясніть, яким чином визначені ОП програмні результати навчання відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня?

ОП дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021 №1438 (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/263-Tsyvil.bezpeka-dokt.filos.pdf>). Визначені вказаним Стандартом вищої освіти результати навчання та відповідні їм компетентності враховані ОП, а їх досягнення в повному обсязі забезпечується обов'язковими освітніми компонентами освітньої складової ОП. А також можуть бути підсилені за рахунок обрання здобувачем освіти вибіркових освітніх компонент з інших освітніх програм університету.

Чи зміст освітньої програми враховує вимоги відповідних професійних стандартів (за наявності)?

Присвоєння професійної кваліфікації не передбачено. Професійний стандарт відсутній. Зміст ОНП дає можливість досягти результатів навчання, які визначені стандартом вищої освіти України за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021 №1438.

Чи мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням потреб заінтересованих сторін (стейкхолдерів)?

- здобувачі вищої освіти та випускники програми

Врахування інтересів здобувачів вищої освіти, насамперед, забезпечено включенням здобувача вищої освіти (ад'юнкт третього року підготовки Сарапін Ю.О.) та випускника ад'юнктури за 263 спеціальністю (Тертишний Б.І. – випускник 2024 року)) до складу групи розробки та уточнення ОНП.

Пропозиції здобувачів визначені під час проведення їх опитувань, як при проведенні зустрічей, так і через електронні платформи (<https://adl.mil.gov.ua/mod/feedback/view.php?id=197697>), за результатами їх аналізу були введено до обов'язкових компонентів ОНП навчальну дисципліну: «Основи роботи з науковими проектами та

наукометричними базами”. Також під час корегування програми у 2023 та 2024 роках було проведено опитування серед ад'юнктів всіх років (<https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-ovt.pdf>, <https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-2-ovt.pdf>). Кожен ад'юнкт, в будь який час, має право подати пропозиції відносно розвитку програми на ім'я гаранта. Розроблені Методичні рекомендації для здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/project-recomendations-stupen-vyschoi-osvity-doc-phil.pdf>).

- роботодавці

ОНП була розроблена робочою групою Національного університету оборони України, Департаменту військової освіти та науки Міністерства оборони України, Воєнно-наукового управління Генерального штабу Збройних Сил України з залученням фахівців Головного управління протиміної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки МО України, які є співзамовниками на підготовку фахівців (роботодавцями). Під час уточнення освітньої програми інтереси роботодавців враховані шляхом опрацювання та узагальнення їх рекомендацій, отриманих у рецензіях-відгуках (<https://nuou.org.ua/assets/documents/rec8-63-2023.pdf>) та під час особистого спілкування гаранта ОНП з роботодавцями, зокрема і під час офіційного оприлюднення проекту ОНП на сайті НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/project-onp-cb-23.pdf>).

- академічна спільнота

Під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОНП інтереси академічної спільноти враховані шляхом опрацювання та узагальнення їх рекомендацій, які надані під час офіційного оприлюднення проекту ОНП на сайті НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/project-onp-cb-23.pdf>). Також в межах програми щорічно проводяться науково-практичні семінари, які дають можливість врахувати досвід академічної спільноти інших ВВНЗ під час вдосконалення освітньої програми. Результатом впровадження рекомендацій та зауважень академічної спільноти було розроблено Положення про організацію підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/13-pol-2024.pdf>) та Методичних рекомендацій до цього положення (<https://nuou.org.ua/assets/documents/p17-rec-ad-2.pdf>).

- інші стейкхолдери

Гарант ОНП зацікавлений в залученні якомога більше стейкхолдерів і активно працює в даному напрямі. Під час корегування програми були підписані угоди про співпрацю із закладами вищої освіти та науковими установами Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (<https://nuou.org.ua/assets/documents/uhoda-spiv-lviv-dubz-nuou-23.pdf>), Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту (<https://nuou.org.ua/assets/documents/uhoda-spiv-cher-ipbnuczu-nuou-23.pdf>). Результатом такої співпраці є узгодження позицій щодо концептуальних засад підготовки науковців за спеціальністю Цивільна безпека

Чи мета освітньої програми відповідає місії та стратегії закладу вищої освіти?

Цілі ОНП тісно пов'язані зі Стратегією Національного університету оборони України на період до 2030 року (<https://nuou.org.ua/assets/documents/nduu-strategy-2030.pdf>), Положенням про організацію освітнього процесу у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>) та Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/nakaz-118-08-04-22.PDF>). Цілі ОНП відповідають місії Національного університету оборони України, а саме, у задоволенні потреб складових Сектору безпеки і оборони України, у першу чергу Міністерства оборони України і Збройних Сил України, в лідерах з широким інтелектуальним горизонтом шляхом надання високоякісних освітніх послуг, розроблення якісної наукової та науково-аналітичної продукції за результатами фундаментальних і прикладних досліджень у сфері національної безпеки і оборони.

Чи мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку науки і спеціальності?

В реаліях сьогодення, коли Україна вже третій рік здійснює відбиття широкомасштабної агресії з боку РФ, яка використовує найновітніші засоби збройного нападу та форми ведення бойових дій у тому числі і проти цивільного населення та об'єктів критичної інфраструктури, значно підвищується потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних виявляти та знаходити шляхи розв'язання значущих проблем у сфері цивільної безпеки (ХБРЯ захисту; протиміної діяльності тощо). Ці аспекти підкреслюють особливість ОНП «Цивільна безпека» саме в НУОУ. В НУОУ постійно проводиться аналіз тенденції розвитку цивільної безпеки у Секторі безпеки і оборони. Особливості новітніх тенденцій розвитку спеціальності, а саме уміння творчо мислити, розробляти й обґрунтовувати інженерні рішення з підвищення безпеки об'єктів, використовувати у професійній діяльності знання вітчизняного та міжнародного досвіду, проваджувати стратегії розвитку проекту та координувати діяльність команди, враховуються під час щорічного перегляду програм навчальних дисциплін ОНП за результатами моніторингу вступної кампанії, професійних дискусій з академічною спільнотою (на науково-практичних конференціях, конкурсах наукових робіт, круглих столах тощо). На урахування зазначених тенденцій спрямовані цілі ОНП та результати навчання РНО1, РНО8 та РНО9. Отже, цілі та програмні результати навчання ОНП в повному обсязі відбивають тенденції розвитку спеціальності Цивільна безпека в сучасних умовах.

Чи мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку ринку праці, галузевого та регіонального контексту?

В процесі визначення цілей та програмних результатів навчання ОНП було приділено увагу та враховано пропозиції стейкхолдерів, в основі яких визначено актуальні напрями розвитку галузі Цивільна безпека, а саме: обґрунтування шляхів удосконалення систем цивільної безпеки, як ЗС України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України;

дослідження розвитку теорії цивільної безпеки;
дослідження проблем розвитку систем цивільної безпеки.

Ад'юнкти беруть участь у дослідженнях за актуальними напрямками розвитку галузі цивільної безпеки, що відображено у дисертаційних роботах, теми яких погоджені з зацікавленими структурними підрозділами Міністерства оборони України, Генерального штабу та командуваннями видів та окремих родів Збройних Сил України.

Регіональний контекст не відіграє вагому роль для функціонування цієї ОНП, адже функції Збройних Сил України та інших силових структур не залежать від регіональних особливостей.

Чи мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням досвіду аналогічних вітчизняних освітніх програм?

При формулюванні мети та результатів освітньої програми було враховано досвід аналогічних програм, які спрямовані на підготовку висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів у сфері цивільної безпеки, які вміють генерувати нові ідеї та розв'язувати складні проблеми, глибоко переосмислюючи існуючі та створюючи нові знання та практичні методи. Наприклад, досвід розроблення програм третього освітньо-наукового рівня спеціальності "Цивільна безпека" Національного університету цивільного захисту та Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Чи мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням досвіду аналогічних іноземних освітніх програм?

Мета ОНП та програмні результати навчання визначаються з урахуванням досвіду світових наукових шкіл в галузі цивільної безпеки, таких як Національна екзаменаційна рада з охорони праці Великобританії (NEBOSH), Національний інститут з охорони праці США (NIOSH). Такий досвід було враховано при наповненні навчальних програм і формуванні практичних навичок з управління цивільною безпекою, командної роботи та аналізу причин надзвичайних ситуацій.

До того ж в університеті проводиться робота щодо урахування досвіду, який набувається у ході роботи з Центром бойової підготовки імені генерала Адольфаса Раманаускаса Збройних Сил Литовської Республіки. Це обумовлюється впровадженням природоохоронних вимог НАТО на прикладі досвіду Збройних Сил Литовської Республіки, розкриття порушення рф міжнародного гуманітарного права стосовно використання доквілля як засіб введення війни, висвітлення шкоди доквіллю у транскордонному масштабі в наслідок збройної агресії, а також розвитку міжнародних зав'язків України у сфері захисту доквілля та цивільного захисту.

Представниками кафедри ХБРЯ та ЦБ в 2024 році в онлайн форматі на базі Литовського тренувального центру (м.Вільнюс, Литовська Республіка) на рівні з представниками командувань та установ Збройних Сил Грузії, Молдови та Литовської Республіки опановано Курс охорони навколишнього середовища під час проведення навчань, що стало підґрунтям для розроблення проекту програми Курсу підготовки офіцерів штабів з питань захисту доквілля та цивільного захисту.

Набутий досвід постійно враховується при наповненні навчальних програм і формуванні практичних навичок з управління цивільною безпекою, командної роботи та аналізу причин надзвичайних ситуацій.

2. Структура та зміст освітньої програми

Яким є обсяг ОП (у кредитах ЄКТС)?

46

Яким є обсяг освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС), спрямованих на формування компетентностей, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності)?

34

Який обсяг (у кредитах ЄКТС) відводиться на дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти?

12

Продемонструйте, що зміст ОП відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)?

Зміст ОНП повністю відповідає предметній області та діяльності за спеціальністю 263 Цивільна безпека.

Об'єктами вивчення за ОНП є процеси дослідження явищ та проблем у сфері цивільної безпеки, теоретичним змістом яких є надання глибокого розуміння поняття, концепції, теорії наукового пізнання та закономірностей явищ та процесів, пов'язаних з розробленням превентивних заходів, інноваційних рішень у сфері цивільної безпеки, які вивчаються при викладанні навчальних дисциплін: Концептуальні проблеми цивільної безпеки, Теоретичні основи досліджень у сфері цивільної безпеки, Основи моделювання у сфері цивільної безпеки. ОНП сформована таким чином, щоб забезпечити належний рівень розуміння здобувачами вищої освіти теоретичного змісту предметної області.

Підготовка фахівців ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю здійснюється шляхом ефективного поєднання традиційних методик навчання та сучасних педагогічних технологій, таких як інформаційно-комунікаційне навчання, навчання із залученням інтерактивних методик.

Основними методами, методиками та технологіями наукового пізнання під час вивчення навчальних дисциплін блоку обов'язкових компонентів є аналіз, синтез, моделювання, прогнозування, оптимізація систем і процесів, прийняття рішень у сфері цивільної безпеки, сучасні цифрові технології. Також при викладанні навчальних дисциплін "Основи моделювання у сфері цивільної безпеки" та "Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності" застосовуються методи математичного моделювання, інформаційні системи та технології пов'язані з дослідженнями у сфері цивільної безпеки.

Під час викладання дисциплін блоку Набуття універсальних навичок дослідника застосовуються пакети прикладних програм для проведення розрахунків, засоби імітаційного моделювання (JCATS), системи підтримки та прийняття управлінських рішень (Славутич).

Зазначене свідчить про відповідність освітніх компонентів інструментам та обладнанню, які здобувач вищої освіти вчиться застосовувати і використовувати.

Яким чином здобувачам вищої освіти забезпечена можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії?

Структура ОНП передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір ад'юнктом навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством. Формування індивідуальної освітньої траєкторії в університеті відбувається наступним чином: після вступу здобувач складає індивідуальний навчальний план, індивідуальний план наукової роботи, обирає тему дисертаційного дослідження. Документи погоджуються з науковим керівником, обговорюються на засіданні кафедр (структурних підрозділів) та затверджуються вченою радою університету. Також тема дослідження ад'юнкта погоджується з зацікавленими структурними підрозділами МОУ, ГШ ЗСУ. Ад'юнкт має право змінювати свій індивідуальний навчальний план за погодженням зі своїм науковим керівником та керівником структурного підрозділу. В освітній складовій ОНП здобувач має можливість формувати індивідуальну освітню траєкторію через: вільний вибір дисциплін, представлених у вибірковій частині цієї ОНП та інших освітніх програм, можливість участі у програмах академічної мобільності у тому числі міжнародної. При виникненні проблем із реалізацією індивідуальної освітньої траєкторії обумовлених зміною пріоритетів у науковому дослідженні, ад'юнкт має можливість змінювати (з урахуванням думки наукового керівника) частину компонентів індивідуального навчального плану і складові наукової роботи, не порушуючи відповідність ОНП. Тема дослідження може уточнюватися, а науковий керівник – змінюватися.

Яким чином здобувачі вищої освіти можуть реалізувати своє право на вибір навчальних дисциплін?

Своє право на вибір навчальних дисциплін здобувачі можуть реалізувати відповідно до навчального плану підготовки доктора філософії за спеціальністю 263 Цивільна безпека. Підготовка за ОНП передбачає можливість вибору освітніх компонентів як з запропонованих навчальних дисциплін цієї ОНП, так і з інших ОНП та інших рівнів вищої освіти.

Процедура вибору дисциплін наступна: для першого курсу – протягом двох тижнів з початку підготовки із здобувачами проводяться орієнтаційні заняття, де пояснюється процедура та порядок вибору навчальних дисциплін. Надалі здобувачі ознайомлюються із Силабусами (<https://nuou.org.ua/nauka/osv-nauk-programy.html>, <https://nuou.org.ua/u/dokumenty/>), навчально-методичними матеріалами дисциплін за вибором, узгоджують із темами дисертаційних досліджень, консультуються із науковими керівниками та вносять їх до індивідуального навчального плану, який погоджується та затверджується відповідно до процедури. Для здобувачів старших курсів вибір дисциплін відбувається у підготовчий період, погодження індивідуального навчального плану відбувається не пізніше, ніж за два тижні до початку занять.

Вибіркові навчальні дисципліни індивідуального плану роботи ад'юнкта формуються з блоку навчальних дисциплін спеціальності (спеціалізації) або інших ОП, частка яких становить 26% від загальної кількості кредитів ОНП. Для забезпечення доступності та зрозумілості процедури вибору навчальних дисциплін в Національному університеті розроблені наступні документи: Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>), Положення про організацію підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/13-pol-2024.pdf>); Методичних рекомендацій до цього положення (<https://nuou.org.ua/assets/documents/p17-rec-ad-2.pdf>).

Інформування здобувачів вищої освіти про дисципліни, що пропонуються їм на вибір відбувається на орієнтаційних заняттях після вступу в ад'юнктуру, під час ознайомчих зустрічей з науково-педагогічними працівниками кафедри (структурного підрозділу), під час консультативної роботи з науковими керівниками. Інформація про процедуру вибору, ОНП, навчальний план, силабуси навчальних дисциплін та навчально-методичні матеріали розміщені на сайті Університету.

Опишіть, яким чином ОП та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності

Невід'ємним елементом освітньої складової ОНП підготовки докторів філософії є обов'язковий освітній компонент ОК9. Педагогічна (науково-дослідницька) практика, що проводиться за програмою, яка розробляється індивідуально для кожного ад'юнкта.

В той же час додатково передбачено можливість практичної підготовки проходженням педагогічної або науково-дослідницької практик, які є вибірковими компонентами ВД6 та ВД7 для поглиблення відповідних практичних навичок.

Проходження відповідної практики забезпечує здобуття наступних компетентностей:

СКО3 забезпечують освітні компоненти ОК1, ОК6.

СКО2 забезпечують освітні компоненти ОК2, ОК4, ОК7.

ЗКО4 забезпечують освітні компоненти ОК1, ОК3, ОК4, ОК6, ОК8.

Корегування елементів практичної підготовки відбувається у тій же взаємодії із роботодавцями, зокрема через отримання відгуків-рецензій та включення їх до робочих груп з корегування ОНП.

Відповідно до результатів опитування (<https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-ovt.pdf>, <https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-2-ovt.pdf>) рівень задоволеності ад'юнктів та випускників компетенціями, здобутими та/або розвиненими під час практичної підготовки за ОНП є достатньо високим.

Продемонструйте, що ОП дозволяє забезпечити набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills) упродовж періоду навчання

Для забезпечення набуття соціальних навичок (soft skills) в ОНП "Цивільна безпека" акцент робиться на навичках презентації, креативності, володінні іноземною мовою, розвитку лідерських та організаторських якостей.

В змісті ОНП соціальні навички формуються в межах наступних освітніх компонентів: ОК 1, 2, 5, 6, 9.

Для розвитку soft skills поза навчанням існує багато можливостей. На базі Університету функціонують збори слухачів, ад'юнктів, докторантів. Також ад'юнкти мають можливість щодо залучення до складу Вчених рад центрів, інститутів, університету, де розвиваються навички презентації, креативності, лідерські та організаторські якості. До того ж участь у наукових конференціях та семінарах певною мірою впливає на розвиток адаптивності до оточення.

Продемонструйте, що зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявленої мети та програмних результатів навчання. Продемонструйте, що зміст освітньої програми забезпечує формування загальнокультурних та громадянських компетентностей, досягнення програмних результатів навчання, що передбачають готовність здобувача самостійно здійснювати аналіз та визначати закономірності суспільних процесів

Зміст ОНП має чітку структуру, яка побудована за принципами логічності та послідовності, навчання від загального до часткового, а також від простого до складного. Відповідно до структурно-логічної схеми ОНП

(<https://nuou.org.ua/assets/documents/p8-263-2024.pdf>) спочатку, тобто на першому році підготовки, здійснюється опанування освітніх компонент блоку Оволодіння загально-науковими (філософськими) компетентностями та блоку Набуття універсальних навичок дослідника, а також опанування ОК 5. Іноземна мова в науковій діяльності.

На другому році підготовки, з урахуванням отриманих знань та здобутих компетентностей впродовж першого року підготовки, здобувачу освіти викладаються освітні компоненти блоку Здобуття глибинних знань із спеціальності.

Також на другому році підготовки здійснюється педагогічна (науково-дослідницька) практика. Освітні компоненти ОНП становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявленої мети та програмних результатів навчання. Досягнення програмних результатів навчання в повній мірі забезпечується опануванням освітніх компонент ОНП, що, у подальшому, стає підґрунтям для формування загальнокультурних та громадянських компетентностей, а також для самостійного здійснення здобувачем аналізу та визначення закономірностей суспільних процесів.

Який підхід використовує ЗВО для співвіднесення обсягу окремих освітніх компонентів ОП (у кредитах ЄКТС) із фактичним навантаженням здобувачів вищої освіти (включно із самостійною роботою)?

Організація освітнього процесу в НУОУ регламентується: наказами МО України від 15.02.2024 № 120 "Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах МО України ..." <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0453-24#Text> та від 09.12.2022 № 424 "Про затвердження Особливостей підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, наукових установах системи МО України" (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0195-23#n>); Положенням про організацію освітнього процесу в НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>).

Кредитний обсяг дисциплін і розподіл навантаження в його межах визначався за колегіальною експертною оцінкою розробників та групи забезпечення спеціальності і перевірявся при погодженні освітньо-наукової програми.

Відповідно до освітньо-наукової програми встановлено наступний обсяг кредитів за складовими, що передбачають набуття ад'юнктами відповідних компетентностей: на оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями – 6 кредитів; на набуття універсальних навичок дослідника – 6 кредитів; на здобуття мовних компетентностей – 6 кредитів; на здобуття глибинних знань із спеціальності – 12 кредитів; на дисципліни за вибором ад'юнкта – 12 кредитів. Максимальний обсяг самостійної роботи різний, в залежності від дисципліни, та може становити до 75 %.

Яким чином структура освітньої програми, освітні компоненти забезпечують практикоорієнтованість освітньої програми? Якщо за ОП здійснюється підготовка здобувачів вищої

освіти за дуальною формою освіти, опишіть модель та форми її реалізації

Практикоорієнтованість ОНП забезпечується сукупністю освітніх компонентів, за допомогою яких у здобувачів формується перелік компетентностей шляхом досягнення програмних результатів в процесі підготовки. До того ж опанування обов'язкової ОК9. Педагогічна (науково-дослідницька) практика дає можливість здобувачу освіти поєднати отримані теоретичні знання із практичним виконанням посадових (службових) обов'язків науково-педагогічного (наукового) працівника. Також додатково передбачено можливість практичної підготовки проходження педагогічної або науково-дослідницької практик, які є вибірковими компонентами ВД6 та ВД7 для поглиблення відповідних практичних навичок.

Вище зазначене у поєднанні з проведенням практичних наукових експериментів, гарантує формування вмінь та навичок, що сприяє досягненню мети ОНП з підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі цивільної безпеки. За дуальною формою освіти підготовка здобувачів вищої освіти на ОНП не здійснюється.

Яким чином ОП забезпечує набуття здобувачами навичок і компетентностей направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722

ОНП певною мірою забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей, направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року № 70/1, а саме:

ціль 4, яка передбачає забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх. Що досягається наданням якісних освітніх послуг здобувачам освіти за ОНП у поєднанні із можливістю здійснення наукових досліджень, як у межах розроблення власних дисертаційних робіт, так і за рахунок участі у різних наукових заходах які періодично організовуються у НУОУ та інших ЗВО та наукових установах ;

ціль 11 "забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів", що у свою чергу, в певній мірі, може бути результатом якісної підготовки фахівців безпосередньо за ОП Цивільна безпека. Освітні компоненти ОНП блоку «Здобуття глибинних знань із цивільної безпеки» (ОК6-ОК8) забезпечують формування у здобувачів освіти практично орієнтованих безпекових навичок і компетентностей: ЗК04, СК01, СК02, СК04. Здобуття означених компетентностей здобувачами освіти в подальшому, у свою чергу може забезпечити безпеку та екологічну стійкість міст та інших населених пунктів. Особливо це актуально у світі підвищення безпекового рівня захисту населення і територій (в т.ч. міст та інших населених пунктів) України від небезпек, пов'язаних із повномасштабною агресією РФ.

3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Наведіть посилання на вебсторінку, яка містить інформацію про правила прийому на навчання та вимоги до вступників ОП

<https://nuou.org.ua/assets/documents/pp-NDUU-ver06-2024.pdf>

Поясніть, як правила прийому на навчання та вимоги до вступників ураховують особливості ОП?

Вступні випробування до ад'юнктури Університету у 2024 році проводились відповідно до Правил прийому на навчання до НУОУ на 2024 рік, а саме Додатку 1 (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pp-NDUU-ver06-2024.pdf>). Вони включають окрім іспитів з філософії та іноземної мови, іспит із спеціальності, де безпосередньо враховані особливості ОНП, зокрема щодо підготовки фахівця з цивільної безпеки відповідно до <https://nuou.org.ua/assets/documents/prog-vstup-ad-25-1.pdf>.

Конкурсний бал вступника на здобуття ступеня доктора філософії враховує результати вступних іспитів із спеціальності, з іноземної мови, з філософії (за шкалою від 0 до 100 балів), а також додаткові бали за наукові та службові досягнення з врахуванням середнього балу (за чотирибальною шкалою) додатка до диплома, на основі якого здійснюється вступ. Зазначене обумовлене врахуванням особливості ОНП щодо підготовки на базі вищої військової освіти та досвіду служби. Програма вступних випробувань кандидатів для здобуття наукового ступеня доктора філософії у НУОУ переглядається щорічно та не пізніше ніж за півроку початку вступної кампанії викладається на сайт Університету.

Підготовку тестових завдань для вступних випробувань організовують гаранті ОП.

Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання та кваліфікацій, отриманих на інших освітніх програмах? Яким чином забезпечується доступність цієї процедури для учасників освітнього процесу?

Питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, регулюється Положенням про організацію освітнього процесу (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>), Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення здобувачів вищої військової освіти (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pro-pereved-vidrah.pdf>); Положення про організацію підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/13-pol-2024.pdf>); Методичних рекомендацій для здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/p17-rec-ad-2.pdf>).

За бажанням здобувачів, які підтвердили свій рівень знань, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, зазначені результати можуть бути зараховані як програмні результати в частині, які забезпечуються навчальною дисципліною “Іноземна мова в науковій діяльності”.

Зарахування відповідної кількості кредитів ЄКТС відповідно до Договорів про міжнародну академічну мобільність передбачену співпрацею із закордонними ЗВО в рамках програми DEEP NATO.

Також здобувачам, які поступили в ад'юнктуру з посад науково-педагогічних (наукових) працівників можуть бути зараховані кредити ЄКТС у якості педагогічної (науково-дослідницької) практики.

Наведіть конкретні приклади та прийняті рішення щодо визнання результатів навчання та кваліфікацій, отриманих на інших освітніх програмах (зокрема під час академічної мобільності)

Практики застосування вказаних правил на ОНП поки ще не було. Але в Університеті, під час реалізації інших ОНП така практика мала місце. Зокрема: ад'юнкту Винокурову Дмитру Валерійовичу було зараховано 30 годин (1 кредит ЄКТС) науково-дослідницької практики рішенням Вченої ради університету від 29.03.2021 за проведення досліджень у рамках НДР Шифр “Резерв СВ” яка проводилась у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; ад'юнкту Білюзі Андрію Дмитровичу рішенням Вченої ради університету було зараховано курс «Іноземна мова в науковій діяльності» на підставі сертифікатів проходження курсів іноземної мови за стандартами НАТО; ад'юнкту Москаленку Ігорю Віталійовичу 25.03.2024 рішенням Вченої ради університету було визнано набуті компетентності та зараховано результати навчання за ОК: Філософія та методологія науки в обсязі 3 кредити ЄКТС та Іноземна мова в науковій діяльності в обсязі 6 кредитів ЄКТС.

Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих в неформальній та/або інформальній освіті? Яким чином забезпечується доступність цієї процедури для учасників освітнього процесу?

Питання визнання результатів навчання, отриманих в неформальній та/або інформальній освіті, регулюється Положенням про організацію освітнього процесу (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>), Положенням про організацію підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/13-pol-2024.pdf>); Методичними рекомендаціями для здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/p17-rec-ad-2.pdf>).

Доступність здобувачів до визнання результатів навчання обумовлюється наступною процедурою. Здобувач може подати рапорт про зарахування результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті. Після чого створена комісія (рішенням командира структурного підрозділу) через засоби діагностики, які визначені в межах певної освітньої компоненти, проводить оцінювання досягнення певного результату навчання (частини результату в межах освітньої компоненти). За результатом оцінювання подається відомості, які компетентності засвоєні та, які програмні результати досягнуті. Означена відомість аналізується групою забезпечення спеціальності та визначається який обсяг кредитів в якій освітній компоненті зарахувати. Після чого Вчена рада Національного університету приймає рішення про зарахування.

Наведіть конкретні приклади та прийняті рішення щодо визнання результатів навчання отриманих у неформальній та/або інформальній освіті

На ОНП “Цивільна безпека” випадків звернень з боку здобувачів освіти щодо визнання результатів навчання отриманих у неформальній та/або інформальній освіті на момент складання відомостей самооцінювання не було.

4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Продемонструйте, що освітній процес на освітній програмі відповідає вимогам законодавства (наведіть посилання на відповідні документи). Яким чином методи, засоби та технології навчання і викладання на ОП сприяють досягненню мети та програмних результатів навчання?

Освітній процес на ОНП відповідає вимогам законодавства, які враховані при складанні внутрішніх документів НУОУ, а саме: Положення про організацію освітнього процесу у НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>), Положення про навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності у НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-nmz-od-nduu.pdf>).

Методи, засоби та технології навчання і викладання на ОНП обиралися відповідно до змісту освітніх компонентів за спеціальністю 263, що передбачає примноження знань на третьому освітньо-науковому рівні освіти, відповідно до вимог відповідного Стандарту вищої освіти. Досягнення програмних результатів навчання на ОНП можливе завдяки оптимальному поєднанню форм і методів навчання, які відображені у РПНД та Додатку 3 до Відомостей самооцінювання. Викладання здійснюється з активним використанням мультимедійних засобів, спеціалізованого програмного забезпечення, платформи дистанційного навчання. Загальний стиль навчання – творчо-орієнтований, спрямований на розвиток навичок генерування нових ідей та самостійного отримання глибинних знань. Під час добору форм та методів навчання враховується думка здобувачів освіти, отримана шляхом анкетування на установчих зборах, а також роботодавців.

Відповідність методів навчання і викладання заявленим програмним результатам навчання і є реалізацією принципу, закладеного в ESG2015 fitness for purpose (“придатність до цілей”).

Продемонструйте, яким чином методи, засоби та технології навчання і викладання відповідають вимогам студентоцентрованого підходу. Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти методами навчання і викладання відповідно до результатів опитувань?

З метою реалізації студентоцентрованого підходу на ОНП використовуються: особистісно-орієнтоване навчання (виділення часу викладачів на індивідуальне та групове консультування здобувачів освіти); елементи дистанційного та електронного навчання (онлайн-консультації, використання інформаційно-комунікативних технологій під час аудиторних занять, обмін навчальною інформацією за допомогою електронної пошти, інших інформаційних технологій), що дають змогу ад'юнктам у зручній формі здобувати в цифровому просторі відповідні компетентності наукового та професійного спрямування.

При виборі методів, засобів та технологій навчання і викладання враховується специфіка і проблематика індивідуальних наукових досліджень здобувачів, звертається увага на конкретні наукові проблеми, що доводиться вирішувати здобувачам у своїх дослідженнях.

Проведене в 2024 році опитування (<https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-2-ovt.pdf>) показало, що здобувачі освіти позитивно оцінюють як ОНП у цілому так і форми і методи викладання.

Продемонструйте, яким чином забезпечується відповідність методів, засобів та технологій навчання і викладання на ОП принципам академічної свободи

Методи навчання і викладання на ОНП відповідають принципам академічної свободи. Принципи, що забезпечують академічну свободу, задекларовані у Положенні про організацію освітнього процесу (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>). Зокрема, всі здобувачі освіти мають рівний доступ для здобуття вищої освіти на конкурсних засадах; нерозривність процесів навчання, виховання та науково-дослідницької роботи; сумісність освітніх програм з міжнародними класифікаціями та стандартами вищої освіти; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів.

Принципи свободи слова і творчості втілені у методах навчання і викладання на ОНП. Здобувачі обирають теми есе та рефератів, індивідуального дисертаційного дослідження, складають індивідуальний план виконання ОНП, приймають участь при формуванні індивідуальної освітньої траєкторії, самі визначають форми представлення здобутих ними результатів, способів їх апробації, наукових видань для публікації отриманих результатів, спеціалізованої вченої ради для захисту дисертації. Також, реалізації принципів академічної свободи сприяє участь здобувачів у таких організаціях як Вчені ради інститутів (центрів), Університету, Збори слухачів, ад'юнктів, докторантів.

Слід зауважити, що відповідно принципу академічної свободи викладачів, НПП мають право обирати відповідні методи та форми проведення занять, корегувати освітні компоненти в залежності від змін тенденцій та власних досліджень.

Опишіть, яким чином і у які строки учасникам освітнього процесу надається інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів

З інформацією щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів та інших матеріалах майбутній здобувач може ознайомитися на веб-сайті університету (<https://nuou.org.ua/nauka/osv-nauk-programy.html>). На сайті міститься опис ОНП, силабуси для кожної дисципліни з дотриманням вимог законодавства щодо збереження державної таємниці. Крім того, детальна інформація надається учасникам освітнього процесу під час проведення з ними орієнтаційних занять, які відбуваються після зарахування до ад'юнктури.

Додатково, інформація щодо окремих освітніх компонентів надається на першому занятті та висвітлюється на платформі дистанційного навчання. Інформування за допомогою платформи дистанційного навчання є ефективним методом поширення інформації.

Опишіть, яким чином відбувається поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП

Процес поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОНП "Цивільна безпека" здійснюється шляхом реалізації методу навчання через дослідження. Головну частину процесу підготовки за ОНП складає саме наукові дослідження, що виконуються здобувачем самостійно.

Обов'язковою умовою навчання ад'юнкта є його участь у виконанні науково-дослідних робіт. Так, усі ад'юнкти, з 2 курсу навчання є співвиконавцями не менш 1 НДР. Станом на 01.01.2025 року 100% ад'юнктів 2-4 курсів є співвиконавцями хоча б однієї науково-дослідної роботи.

Також на кафедрах (у центрах інститутах) проводяться щорічні науково-практичні (науково-теоретичні) семінари (конференції), на які залучені з виступами 100% здобувачів (<https://nuou.org.ua/nauka/conf/>).

Зокрема, проведено:

науково-практичний семінар "Проблемні питання підтримки дій військ (сил) Збройних Сил України в ході відбиття широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України (операції об'єднаних сил) та шляхи їх вирішення" 28 жовтня 2022 року;

науково-практичний семінар "Проблемні питання організації підтримки дій військ (сил) збройних сил України в ході відбиття широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України (із врахуванням досвіду проведення операції об'єднаних сил)" 27 квітня 2023 року;

науково-практичний семінар "Актуальні питання протидії загрозам застосування вибухонебезпечних предметів в умовах гібридної війни" 22 серпня 2023 року;

міжкафедральний науково-практичний семінар "Проблемні питання організації підтримки військ (сил) Збройних Сил України в операціях (бойових діях)" 18 квітня 2024 року.

У зазначених наукових заходах приймали участь здобувачі освіти, які проходять підготовку за ОНП із публікацією

тез доповідей у збірниках цих заходів.

Безумовно всі добувачі освіти НУОУ мають можливість публікувати результати своїх наукових досліджень у фахових виданнях Університету: наукового міжнародного видання "Social development & Security", фахових наукових видань "Наука і оборона" та "Труди університету", "Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони" та науково-практичному журналі "Повітряна міць України" за умови відповідності редакційним вимогам.

До того ж щорічно здобувачі Університету мають можливість приймати участь у: науковому Міжнародному Безпековому Форумі "Гібридні загрози і війни в 21-му столітті – створення стійкості критичної інфраструктури", міжнародній безпековій конференції "Russia on the World: Vision and Realities".

Окрім того, під час проходження освітніх компонентів навчальні питання розглядаються через призму тем наукових досліджень ад'юнктів. Тобто викладення матеріалу відбувається на прикладах із тематики досліджень ад'юнктів.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, яким чином викладачі оновлюють зміст освітніх компонентів на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

Оновлення змісту освітніх компонентів (дисциплін) відбувається шляхом щорічного перегляду та внесення змін до робочих програм навчальних дисциплін з урахуванням сучасних досягнень у сфері цивільної безпеки, досвіду російсько-української війни, актуального бойового досвіду викладачів університету. Ця процедура висвітлена у Положенні про організацію освітнього процесу у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>).

Відповідно до останньої редакції ОНП, освітні компоненти переглянуті у 2023 році. Зокрема це стосується збільшення кількості дисциплін за вибором ад'юнкта. Було перероблено зміст практично усіх робочих програм навчальних дисциплін. Розширена тема законодавчої та нормативно-правової бази щодо сфери цивільної безпеки у світовій практиці в ОК 6.

В більшості випадків, ініціатором оновлення змістовного наповнення освітніх компонентів виступають члени групи забезпечення. Однак є випадки коли ініціаторами виступали здобувачі. Зокрема за їх ініціативою створена вибіркова навчальна дисципліна "Основи оцінювання ефективності процесів управління та їх оптимізація". За час існування ОНП з 2019 року зміст дисциплін переглядається не рідше одного разу у рік.

Опишіть, яким чином навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності за освітньою програмою та закладу вищої освіти

Взаємозв'язок навчання, викладання та наукових досліджень у межах ОНП з інтернаціоналізацією діяльності ВВНЗ здійснюється відповідно до Положення про інтернаціоналізацію НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-inter.pdf>). Ад'юнкти мають можливості брати участь в міжнародних конференціях, написанні колективних монографій, публікації результатів наукових досліджень у закордонних наукових виданнях.

Також у рамках інтернаціоналізації в університеті передбачено заходи академічної мобільності у рамках ERASMUS+ та DEEP UKRAINE Programme та угод (меморандумів, договорів) про співпрацю (<https://nuou.org.ua/nauka/memo-cooperation.html>, <https://nuou.org.ua/u/ms.html>).

В Університеті проводиться робота в межах спільного українсько-норвезького науково-освітнього проекту щодо створення спільних академічних програм з Норвезьким університетом оборони.

Ускладненням для вільної реалізації програм міжнародної академічної мобільності на даний час є активна фаза російсько-української війни, а також дотримання вимог щодо збереження державної таємниці.

Вперше, після початку повномасштабної агресії РФ проти України в 2024 році відновлено проведення "Міжнародного Тижня НАТО". Захід був присвячений аналізу та обговоренню питань, які сприяють формуванню сучасного середовища безпеки з урахуванням агресивної політики РФ та мають першочергове значення для країн – членів НАТО й адаптації Альянсу до викликів XXI століття.

5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Яким чином форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому?

Під час реалізації ОНП, у межах навчальних дисциплін, передбачено як поточний контроль, так і підсумковий контроль у формі заліку або екзамену.

Поточний контроль проводиться у межах навчальних дисциплін у вигляді опитування, виконання індивідуальних завдань з підготовки частин дисертаційного дослідження, дискусії на обрану тему під час навчальних занять, письмової контрольної роботи, написання наукових есе, підготовки коротких доповідей на визначену тему або за результатами дисертаційного дослідження.

Поточний контроль у вигляді опитування, виконання індивідуальних завдань з підготовки частин дисертаційного дослідження, дискусії на обрану тему під час навчальних занять дає змогу виявити уміння здобувача аналізувати сучасні передові концептуальні та методологічні знання в галузі цивільної безпеки та на межі предметних галузей знань, розуміти сутність отримуваної інформації, проводити критичну оцінку її кількості й змісту, вміння спілкуватися в діалоговому режимі.

Поточний контроль у вигляді письмової контрольної роботи виявляє рівень засвоєння теоретичного матеріалу, володіння математичним апаратом, презентованим в рамках конкретної дисципліни, вміння застосовувати цей апарат при розв'язанні модульних задач.

Перевірка рефератів (есе), написання яких передбачено робочими програмами, виявляє уміння здійснювати моніторинг та аналіз наукових джерел інформації, встановлювати інформаційну цінність джерел шляхом

порівняльного аналізу з іншими джерелами, рівень обізнаності з працями провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, діяльністю наукових шкіл, фундаментальними результатами у конкретній предметній галузі цивільної безпеки.

Презентація у вигляді доповіді на задану тему або за результатами дисертаційного дослідження, дотичного до дисципліни ОНП, дає змогу перевірити вміння здійснювати критичний аналіз, оцінювати і синтезувати нові та складні ідеї, формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати й пояснювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно політичного життя, вміння спілкуватися в діалоговому режимі з широкою аудиторією в предметній галузі, здатність професійно презентувати результати власноруч проведеного аналізу.

Таким чином, поточний контроль дозволяє перевірити сформованість знань, вмінь та навичок за окремими темами (заняттями) та відповідно вчасно реагувати на низькі знання.

З метою комплексної перевірки програмних результатів навчання здійснюється підсумковий контроль у вигляді екзаменів, заліків.

З метою встановлення динаміки розвитку знань і умінь здобувача та виконання плану роботи над дисертацією проводиться щорічна атестація ад'юнктів на семінарах кафедр, при цьому ад'юнкт доповідає на тему дисертаційного дослідження.

Яким чином забезпечуються чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти?

В Національному університеті оборони України чіткість та зрозумілість контрольних заходів та критеріїв оцінювання регламентуються у наступних документах: Положенні про організацію освітнього процесу у НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>); Положенні про атестацію здобувачів вищої освіти в НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-atestation.pdf>); Положення про організацію підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/13-pol-2024.pdf>); ОНП; робочих програмах навчальних дисциплін; силабусах.

Більш розгорнуто для кожного результату навчання форми, методи навчання, які застосовуються задля їх досягнення, методи та критерії оцінювання, описані у робочих програмах навчальних дисциплін.

На навчальних заняттях викладач доводить до відома ад'юнктів всю необхідну інформацію з навчальної дисципліни, а також інформує їх про наявність робочої навчальної програми та методичного забезпечення.

Всі силабуси навчальних дисциплін за ОНП є у вільному доступі (<https://nuou.org.ua/nauka/osv-nauk-programy.html>).

Яким чином і у які строки інформація про форми контрольних заходів та критерії оцінювання доводяться до здобувачів вищої освіти?

На початку викладання навчальної дисципліни викладач ознайомлює слухачів зі змістом, структурою, кількістю й тематикою обов'язкових робіт (контрольних заходів), термінами їх проведення, формою контролю, а також із системою і критеріями її оцінювання. Також на сайті університету викладені силабуси навчальних дисциплін, де слухачі можуть отримати інформацію про зміст, структуру та контрольні та/або обов'язкові заходи навчальної дисципліни (<https://nuou.org.ua/nauka/osv-nauk-programy.html>).

Збір інформації щодо чіткості та зрозумілості критеріїв оцінювання навчальних досягнень здійснюється шляхом бесід та обговорень зі здобувачами вищої освіти. На сайті Університету (платформа MOODLE) розміщуються розклади занять (за 10 днів до їх початку), доступ до яких надається за відповідним логіном і паролем, що є в кожного ад'юнкта. Також викладачі для кожної дисципліни на платформі дистанційного навчання завчасно викладають методичні матеріали, завдання, питання до заліку чи екзамену.

Яким чином форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)? Пр продемонструйте, що результати навчання підтверджуються результатами єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальностями, за якими він запроваджений

Стандартом вищої освіти (<http://surl.li/uaumen>), як форма атестації, передбачено публічний захист дисертації. Під час реалізації ОНП використовуються дві форми атестації: проміжна та підсумкова. Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального навчального плану ад'юнкта. Проміжна атестація включає три модулі: теоретичний, науково-дослідницький, практичний.

Теоретичний модуль передбачає складання іспитів відповідно до навчального плану. Науково-дослідницький модуль - проведення поточної атестації ад'юнктів один раз на рік та звітування на засіданні кафедри двічі на рік.

Практичний модуль - проведення педагогічної або науково-дослідницької практики.

Підсумкова атестація здійснюється за двома напрямками: оцінювання рівня теоретичної та практичної фахової підготовки; встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, що висуваються до доктора філософії (прилюдний захист результатів дисертації). До того ж форми атестації здобувачів відповідають Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) та внутрішніми університетськими документами (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>; <https://nuou.org.ua/assets/documents/p15-mrec-nnu-09012020-4.pdf>).

Єдиний державний кваліфікаційний іспит для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 263 «Цивільна безпека» законодавством не передбачено.

Яким документом ЗВО регулюється процедура проведення контрольних заходів? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Процедура проведення контрольних заходів у Національному університеті регулюється наступними документами:

Положенню про організацію освітнього процесу у НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>); Положення про атестацію здобувачів вищої освіти в НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-atestation.pdf>); Інструкція про організацію і проведення попередньої експертизи дисертацій в Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/doc-ad-p24-isntr-org-prov-eks.pdf>); Положення про організацію підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/13-pol-2024.pdf>).

Доступність процедур проведення контрольних заходів для учасників освітнього процесу забезпечується доведенням зазначених вище документів на консультаціях здобувачам під час їхньої підготовки та висвітленням відповідних документів на сайті університету (платформі дистанційного навчання).

Яким чином процедури проведення контрольних заходів забезпечують об'єктивність екзаменаторів? Якими є процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів? Наведіть приклади застосування відповідних процедур на ОП

В Університеті вироблена чітка процедура комплектування, організації та роботи екзаменаційних комісій, яка зазначена Положенням про організацію освітнього процесу та Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти в НУОУ (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-atestation.pdf>).

Також об'єктивність і неупередженість обумовлена чіткістю та зрозумілістю критеріїв оцінювання, визначенням прав та обов'язків екзаменаторів, рівними умовами для всіх здобувачів та відкритістю інформації про ці умови, єдиними критеріями оцінки, можливістю застосування комп'ютерного тестування знань. Встановлено єдині правила перездачі контрольних заходів та їх оскарження.

Для запобігання конфлікту інтересів, відповідно до процедури повторного складання контрольного заходу (Положення про організацію освітнього процесу (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>)), викладача, який приймав іспит (виставляв залік) зазвичай не включають до складу комісії.

Випадків застосування означених процедур не було.

Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок повторного проходження контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП

Порядок повторного проходження контрольних заходів урегульовані в Положенні про організацію освітнього процесу у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>). Відповідно цього положення здобувачу вищої освіти, що одержав під час семестрового контролю не більше двох незадовільних оцінок, дозволяється ліквідувати заборгованість до початку наступного семестру. Повторне складання іспитів допускається не більше двох разів із кожної дисципліни: один раз - викладачу, другий - комісії, яка створюється.

Випадків повторного проходження контрольних заходів на ОП не було.

Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП

Процедури оскарження рішення екзаменаторів в університеті здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>).

Так у разі незгоди з оцінкою за кваліфікаційний іспит (роботу, проект) здобувач вищої освіти має право не пізніше 12 години наступного робочого дня, що слідує за днем оголошення результату іспиту, подати апеляцію на ім'я голови екзаменаційної комісії. Порядок оскарження та розгляду апеляційної скарги визначається його рішенням. Протягом періоду реалізації освітньої діяльності за ОП випадків оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів здобувачами не було.

Які документи ЗВО містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності?

Документами, які містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності в Університеті є: Положення про академічну доброчесність (https://nuou.org.ua/assets/documents/ad_2024_000.pdf); Кодекс про академічну доброчесність (<https://nuou.org.ua/assets/documents/acad-dobr-3.pdf>); Особливості застосування механізму забезпечення академічної доброчесності на етапах написання, попередньої експертизи та попереднього розгляду дисертацій в університеті (<https://nuou.org.ua/assets/documents/14-pol-plag-240802.pdf>); Положення про атестацію здобувачів вищої освіти (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-atestation.pdf>); Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних працях, що розробляються в університеті (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-academ-plagiat.pdf>).

Крім того, за рекомендацією експертів Нацагентства із забезпечення якості вищої освіти, на сайті університету була створена активна вкладка «Академічна доброчесність» (<https://nuou.org.ua/u/akademchna-dobrochesnst.html>) та внесено у опитувальник питання, що дозволяють оцінити рівень обізнаності здобувачів вищої освіти щодо основних принципів академічної доброчесності.

Які технологічні рішення використовуються на ОП як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності? Вкажіть посилання на репозиторій ЗВО, що містить кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти ОП

Всі контрольні заходи (есе, реферати, доповіді), виступи, статті, тези доповідей ад'юнктів перевіряються на плагіат з наданням висновків.

Перевірка робіт на академічний плагіат здійснюється за допомогою Інтернет-сервісів, використання яких регламентується відповідними наказами університету, зокрема, сервісу StrikePlagiarism. За потреби додаткова перевірка може здійснюватися іншими системами, які є у вільному доступі.

Протидія академічному плагіату при роботі з роботами які мають інформацію з обмеженим досвідом проводиться під час: обговорення наукових результатів дисертаційних робіт на наукових семінарах кафедр (центрів) та розширених засіданнях кафедр (центрів); рецензування дисертаційних робіт провідними фахівцями, (які спроможні оцінити наявність академічного плагіату); надання висновків відповідальними за перевірку праць на оригінальність і відсутність неправомірних запозичень.

Дисертаційні роботи здобувачів за ОНП 263 “Цивільна безпека”, які були захищені у 2024 році, мають певні обмеження щодо розповсюдження, тому не можуть бути розміщені у репозиторії ЗВО (<https://nuou.org.ua/osvita/repo-kval-rob.html>), що містить кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти.

Яким чином ЗВО популяризує академічну доброчесність серед здобувачів вищої освіти ОП?

Основними інструментами впровадження принципів дотримання академічної доброчесності в освітню і наукову діяльність учасників освітнього процесу Університету (<https://nuou.org.ua/u/akademchna-dobrochesnst.html>), відповідно до Кодексу про академічну доброчесність (<https://nuou.org.ua/assets/documents/acad-dobr-3.pdf>) та Положення про академічну доброчесність у НУОУ (https://nuou.org.ua/assets/documents/ad_2024_000.pdf) є: інформаційно-консультативне супроводження учасників освітнього процесу через створення відповідних ресурсів на офіційному сайті та платформі дистанційного навчання Університету, видання і розповсюдження буклетів та постерів (<https://nuou.org.ua/u/news/naukovim-zentrom-problem-vixovannya-dobrochesnost-ta-zapobgannya-koru.html>), розробка та поширення відео-роликів та інша діяльність з популяризації принципів академічної доброчесності; проведення відкритих лекцій щодо переваг дотримання принципів доброчесності у навчанні та наукових дослідженнях; факультативи та тренінги для учасників освітнього процесу Університету (<https://www.youtube.com/watch?v=dHoPUp8XPQo>), в т.ч. в рамках всеукраїнських та міжнародних заходів, грантових програм, діяльності в Університеті наукового центру проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони, зокрема в рамках програми НАТО BI (Building Integrity) при підтримці МО Великої Британії та у співпраці з CIDS (Норвегія), Transparency International Ukraine.

Яким чином ЗВО реагує на порушення академічної доброчесності? Наведіть приклади відповідних ситуацій щодо здобувачів вищої освіти відповідної ОП

Процедура розгляду факту порушення академічної доброчесності відбувається відповідно до Положення про академічну доброчесність у (https://nuou.org.ua/assets/documents/ad_2024_000.pdf).

Вона складається з наступних етапів: інформування особи про підстави проведення перевірки про порушення академічної доброчесності; проведення перевірки; підготовка акту про результати перевірки з висновками та визначенням виду академічної відповідальності.

Порушники притягуються до відповідальності відповідно до вимог законодавства України. Відповідно до Положення в університеті можуть накладатися такі види академічної відповідальності: анулювання результатів рейтингування здобувачів вищої освіти; позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, тести тощо); письмове попередження; заборона представництва Університету в будь-яких заходах на певний період; виключення з “Рейтингу науково-педагогічних (наукових) працівників Університету” або нарахування штрафних балів у Рейтингу; виключення зі складу Методичної ради, Вченої ради Університету (інституту), Науково-технічної ради його дорадчих і робочих органів або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін.

На момент складання відомостей самооцінювання випадків порушення академічної доброчесності на ОНП не зафіксовано.

6. Людські ресурси

Продемонструйте, що викладачі, залучені до реалізації освітньої програми, з огляду на їх кваліфікацію та/або професійний досвід спроможні забезпечити освітні компоненти, які вони реалізують у межах освітньої програми, з урахуванням вимог щодо викладачів, визначених законодавством

До реалізації ОНП, а саме освітніх компонент блоку обов’язкових освітніх компонентів, залучено науково-педагогічних працівників, які спроможні забезпечити освітні компоненти, які вони реалізують з огляду на їх кваліфікацію та професійний досвід, з урахуванням вимог Постанови КМУ від 30.12.2015 №1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» (зі змінами) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p#Text>), зокрема п. 37 та п. 38.

Так серед НПП, залучених до реалізації ОНП (в загальному 11 осіб): докторів наук – 6 осіб (54,5% від загальної кількості НПП):

Авраменко О.В. (д.т.н., спеціальність – 21.02.03 «Цивільний захист», доцент), викладає ОК 8 (лекційні та групові заняття),

Хомік М.М. (д.т.н., спеціальність – 21.02.03 «Цивільний захист», професор), відповідає за ОК 7,

Каракуркчі Г.В. (д.т.н., спеціальність – 05.17.03 «Технічна електрохімія», старший дослідник) викладає ОК 6 (лекційні та групові заняття),

Солонников В.Г. (д.т.н., спеціальність – 20.02.12 «Військова кібернетика, системи управління та зв’язок», професор)

викладає ОК 4,
Майстренко О.В. (д. військ. н., спеціальність – 20.01.01 «Воєнне мистецтво», професор) викладає ОК 3,
Вітченко А.О. (д. пед. н., спеціальність 13.00.02 – «Теорія та методика навчання (зарубіжна література)», професор)
викладає ОК 2;
кандидатів наук, докторів філософії (доцентів) – 5 осіб (45,5% від загальної кількості НПП):
Будагьянц Л.М. (к.філос.н., спеціальність 09.00.01 – «Онтологія і теорія пізнання», доцент), викладає ОК 1,
Романюк В.П. (к.т.н., спеціальність – 21.02.03 «Цивільний захист», доцент), викладає ОК 6,
Нікітін А.А. (PhD, спеціальність – 253 «Військове управління (за видами збройних сил)», доцент), викладає ОК 7,
Мещеряков І.С. (PhD, спеціальність – 254 «Забезпечення військ (сил)»), викладає ОК 8,
Бабічева Г.С. (к.філолог.н., спеціальність – 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство», доцент),
викладає ОК 5.
Всі НПП відповідають вимогам за фаховою освітою, мають науковий ступінь та вчене звання, достатню кількість публікацій за напрямками ОК.

Продемонструйте, що процедури конкурсного відбору викладачів є прозорими, недискримінаційними, дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми та послідовно застосовуються

Процедури конкурсного добору викладачів за ОНП є прозорими, недискримінаційними і дають можливість забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньо-наукової програми. Заходи для залучення кращих викладачів на ОНП включають: поширення інформації про конкурси на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників на різних ресурсах (відбувалося до повномасштабного вторгнення країни-агресора); проведення конкурсу на заміщення вакантних посад Конкурсною комісією визначену Наказом начальника Університету (<https://nuou.org.ua/assets/documents/nak-194-2022.pdf>); визначення рівня професіоналізму відповідно до Положення про рейтингове оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників (<https://nuou.org.ua/assets/documents/nakaz-60.pdf>) та проведення курсів підвищення кваліфікації відповідно до Положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників (<https://nuou.org.ua/assets/documents/project-pidvishennia-kvalifikacii-npp-v2.pdf>). Під час дії особливого періоду відповідно до статті 2 розділу III наказу МОУ від 01 липня 2023 року № 13/дск призначення НПП у ВВНЗ, ВНП ЗВО та закладів фахової передвищої військової освіти здійснюється без проведення конкурсного відбору.

Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином заклад вищої освіти залучає роботодавців, їх організації, професіоналів-практиків та експертів галузі до реалізації освітнього процесу

Роботодавці залучені до організації та реалізації освітнього процесу на ОНП на етапах формування (корегування) ОНП, рецензування ОНП, проведення занять.
До складу робочої групи щодо корегування ОНП були залучені:
заступник начальника НУОУ з наукової роботи та начальник відділу організації заходів цивільного захисту Головного управління протиміної діяльності, цивільного захисту та екологічної безпеки МО України.
В НУОУ постійно проводиться робота щодо залучення до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців. Деякі приклади:
15.01.2021 Перший заступник МО України провів лекцію за темою «Результати виконання заходів оборонної реформи в системі Міністерства оборони України»;
20.02.23 проведено заняття Директором Департаменту військової освіти і науки МО України;
23.10.23 було проведено лекцію за темою "Організація наукової і науково-технічної діяльності у ЗС України" представником ЦВНУ ГШ ЗС України;
13.11.2023 року було проведено лекцію на тему "Основи інноваційної діяльності у ЗС України" начальником управління інноваційних проектів ЦВНУ ГШ ЗС України.
Також в рамках укладеної Угоди про співробітництво НУОУ та ЛДУБЖД, 14.11.2023 та 14.01.2025 року, для ад'юнктів університету, які проходять підготовку за спеціальністю 263 Цивільна безпека було проведено онлайн гостьові лекції представниками ЛДУБЖД Романом ЯКОВЧУКОМ (<https://bit.ly/4fiDkob>) та Василем ЛОЇКОМ (<https://adl.mil.gov.ua/mod/folder/view.php?id=340565>).

Яким чином ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів ОП? Наведіть конкретні приклади такого сприяння

В НУОУ реалізуються два основні напрями сприяння професійному розвитку викладачів. Перший – забезпечення можливості такого розвитку через курси підвищення кваліфікації відповідно до Положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-pknpp-454.pdf>), залучення викладачів до співпраці із іншими ЗВО, у тому числі закордонними <https://nuou.org.ua/u/ms.html>, (Угоди про співробітництво), організація міжнародних конференцій, семінарів, форумів. Другий – заохочення за професійний розвиток як через визначення рейтингу відповідно до Положення про рейтингове оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників (<https://nuou.org.ua/assets/documents/nakaz-60.pdf>), так і через визнання окремих елементів професійного розвитку (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-pknpp-454.pdf>). Серед інших прикладом сприяння професійному розвитку викладачів є: Каракуркчі Г.В., член групи забезпечення ОП – курс System Approach of Training (General Jonas Zemaitis Military Academy of Lithuania), 06.11-24.2023, certificate № 31М-259 (програма НАТО DEEP); курс "Розроблення професійних стандартів" (Національне агентство кваліфікацій), сертифікат від 11.04.2024 № 943; курс підвищення кваліфікації з питань організації та використання технологій дистанційного навчання у ЗС України (НУОУ), 30.09-22.11.2024,

Наведіть конкретні приклади заохочення розвитку викладацької майстерності

У рамках щорічних науково-методичних зборів підводяться підсумки освітньої, діяльності із урахуванням проблемних питань та шляхів їх вирішення. Учасники збору визначають прогресивні підходи до організації освітнього процесу в НУОУ в контексті трансформації системи військової освіти та реалізації стратегічного курсу України на набуття членства в ЄС та НАТО. Важливим аспектом є визначення актуальних напрямів розвитку ОП усіх рівнів, впровадження досвіду відбиття широкомасштабної збройної агресії РФ, ООС (АТО), імплементація стандартів та процедур НАТО, а також обмін досвідом використання новітніх, інноваційних форм організації освітнього процесу в НУОУ на основі вивчення досвіду військових закладів професійної військової освіти країн-членів НАТО.

З 2020 р. було запроваджено преміювання НПП університету за публікації у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах Web of Science Core Collection та/або Scopus - (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-prem-np-npp.pdf>). Як приклад, у 2023 році було премійовано професорів Хоміка М.М. та Вітченка А.О. (викладають на ОНП).

Нематеріальне заохочення викладацької майстерності полягає у представленні та проведенні нагородження відзнаками в Університеті за досягнення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

Ще одним напрямком стимуляції розвитку викладацької майстерності є програма KA1 Erasmus+International Credit Mobility, яка передбачає підтримку міжнародної кредитної мобільності до партнерських університетів Європи для викладачів НУОУ.

7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Продемонструйте, яким чином навчально-методичне забезпечення, фінансові та матеріально-технічні ресурси (програмне забезпечення, обладнання, бібліотека, інша інфраструктура тощо) ОП забезпечують досягнення визначених ОП мети та програмних результатів навчання

Загальний фонд бібліотеки Університету універсальний, комплектується згідно профілю освітніх програм та складає понад 240 тис. примірників.

Діє база даних “Електронний каталог” (понад 57 тисяч записів) та “Електронний фонд документів” (містить понад 6 тисяч повнотекстових видань). Діє бібліотека таємної літератури та літератури ДСК, які забезпечують здобувачам доступ до актуальних наукових і нормативних джерел інформації.

Велику роль в інформаційному забезпеченні відіграють систематична картотека статей та інші картотеки: картотека дисертацій, звітів про НДР, тощо.

Також організовано доступ здобувачів до каталогів міжнародних наукометричних баз, серед них Web of Science, Scopus, JStor.

Науковий центр дистанційного навчання забезпечує функціонування до Центрального репозиторію ресурсів дистанційного навчання ЗСУ (платформи дистанційного навчання на основі MOODLE). Організація освітнього процесу в умовах воєнного стану та пандемії, за опитуваннями здобувачів, засвідчила високу ефективність означеної платформи та її можливості щодо якісної підготовки здобувачів.

Загалом, фінансові, матеріально-технічні ресурси та навчально-методичне забезпечення ОП забезпечують досягнення визначених ОП цілей та програмних результатів навчання, про що свідчать відгуки здобувачів та стейкхолдерів.

Продемонструйте, яким чином заклад вищої освіти забезпечує доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми, відповідно до законодавства

В НУОУ забезпечено вільний доступ НПП і здобувачів до інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для здійснення освітньо-наукової діяльності. В університеті функціонують Центр дистанційного навчання та Центр імітаційного моделювання із сучасними навчальними мультимедійними аудиторіями, оснащеними комп'ютерною технікою з ліцензійним програмним забезпеченням і підключенням до внутрішньої мережі та мережі Інтернет (<https://adl.nuou.org.ua/>).

До того ж ад'юнкти входять до Вчених рад інститутів, центрів Університету і мають рівне з іншими право голосу. В університеті функціонує Рада молодих вчених. Крім того, навчання на ОНП відрізняється ще й творчою співпрацею викладачів і здобувачів, особливо співпрацею наукового керівника і здобувача при виконанні наукової складової ОНП. Питання врахування потреб здобувачів при реалізації освітнього процесу обговорюються на засіданнях кафедр, групи забезпечення спеціальності та вивчаються шляхом опитування здобувачів

(<https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-ovt.pdf>, <https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-2-ovt.pdf>).

Опишіть, яким чином освітнє середовище надає можливість задовольнити потреби та інтереси здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою, та є безпечним для їх життя, фізичного та ментального здоров'я

Дотримання безпеки освітнього середовища і освітнього процесу в Університеті забезпечується системою заходів з техніки безпеки, охорони праці, дотримання санітарних, протиепідемічних норм та протипожежної безпеки.

Останнім часом важливу роль відіграє дотримання заходів безпеки при оголошенні повітряної тривоги. Якісне та доступне для здобувачів харчування пропонується у ідальні Університету. Працює спортивний комплекс з плавальним басейном, ігровою та гімнастичними залами, тренажерною та залом важкої атлетики, стадіоном. В Університеті створена кімната психологічної підготовки та реабілітації, є відділ морально-психологічного забезпечення. В структуру університету входить медична клініка, також здобувачі користуються послугами Центрального військово-клінічного госпіталю – провідного медичного закладу Збройних Сил України. Ці підрозділи надають безкоштовну допомогу здобувачам і викладачам Університету. Проводяться регулярні та різноманітні заходи щодо пропаганди та розвитку здорового способу життя, протиепідемічні заходи (наказ начальника університету від 07.10.2021 №293) та заходи безпеки у разі повітряної тривоги (Пам'ятка щодо дій в/с під час повітряної тривоги та ракетної небезпеки. Київ : МОУ, ГУДтаП ГШ ЗСУ, 2022. – 21 с.), спортивні заходи, заходи присвячені державним та галузевим святкам, тощо.

Опишіть, яким чином заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою.

Університет забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за ОНП.

Освітня підтримка здобувачів здійснюється кафедрами, інститутами, центрами, групою забезпечення спеціальності і науковими керівниками. Така підтримка полягає у проведенні додаткових занять, курсів відповідно до потреб здобувачів. Також, організація тренінгів, вебінарів щодо розвитку соціальних навичок здобувачів.

Організаційна підтримка полягає у створенні навчальних груп, налагодженні каналів комунікації, організації освітнього процесу, вирішення службових питань. Її переважно здійснює науково-методичний центр організації наукової та науково-технічної діяльності із залученням вказаних вище підрозділів та осіб.

Через сайт університету, платформу дистанційного навчання, соціальні мережі та менеджери здійснюється інформаційна підтримка.

Науковими керівниками, гарантом, членами групи забезпечення, викладачами, керівним складом кафедр, інститутів, центрів, університету здійснюється консультативна підтримка. Ад'юнкт має можливість отримати консультацію по будь-якому питанню що його цікавить.

Соціальна підтримка здобувачів відбувається шляхом забезпечення соціальних потреб здобувачів. До конкретних напрямків можна віднести надання службового житла на час навчання, забезпечення дотримання усіх соціальних гарантій. Як приклад, соціальні гарантії учасника бойових дій включають надання додаткової відпустки (або грошової компенсації).

Яким чином ЗВО створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами? Наведіть посилання на конкретні приклади створення таких умов на ОП (якщо такі були)

Прийом на навчання за ОП осіб з особливими освітніми потребами може здійснюватися за окремим рішенням Міністра оборони України. Підготовка таких осіб здійснюється за Індивідуальним навчальним планом залежно від потреб здобувача.

Прикладів застосування на даний час за ОП не було.

Продемонструйте наявність унормованих антикорупційних політик, процедур реагування на випадки цькування, дискримінації, сексуального домагання, інших конфліктних ситуацій, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Політика і процедура врегулювання конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією й корупцією) викладена в Методичних рекомендаціях з питань врегулювання конфліктних ситуацій у НУОУ <https://nuou.org.ua/assets/documents/mrk-vreg-konf-sit-nduu.pdf>, що розроблено на підставі законів України «Про запобігання корупції», «Про вищу освіту», Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, затверджених Національним агентством з питань запобігання корупції від 29.09.2017 № 839, «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», а також норм конвенцій Міжнародної організації праці, ратифікованих Україною (Конвенції № 111 про дискримінацію в галузі праці та занять, Конвенції № 156 про рівне ставлення та рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками, Конвенції № 100 про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності, Конвенції № 3 про зайнятість жінок до та після пологів, Конвенції № 103 про охорону материнства), і визначає шляхи врегулювання конфліктних ситуацій під час виконання ними службових обов'язків та повноважень.

У НУОУ функціонує відділ морально-психологічного забезпечення, що підпорядковується заступнику начальника університету з морально-психологічного забезпечення. У разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів ад'юнкти мають право звернутися до визначених посадових осіб. У НУОУ працює науковий центр із проблем запобігання корупції в секторі безпеки та оборони. Призначено уповноважену особу з питань запобігання та виявлення корупції, яка в день надання їй повідомлення про конфлікт інтересів реєструє його в журналі обліку повідомлень про конфлікт інтересів та в подальшому зазначає шляхи його врегулювання. У разі повідомлення посадовою особою Університету про виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів командира (начальника) структурного підрозділу останній обов'язково повідомляє про це начальника Університету. Начальник Університету, зі свого боку, протягом двох робочих днів після отримання повідомлення про наявність у підлеглої йому особи реального чи потенційного конфлікту інтересів приймає рішення щодо його врегулювання, про що повідомляє відповідну особу та уповноважену особу з питань запобігання і виявлення корупції. Зовнішнє

врегулювання конфліктних ситуацій здійснюється наступним шляхом: усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів; застосування зовнішнього контролю за виконанням посадовою особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень; обмеження доступу посадової особи до певної інформації; перегляду обсягу службових повноважень особи; переведення особи на іншу посаду; звільнення особи. Під час реалізації ОНП випадків подібних конфліктних ситуацій не було.

8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Яким документом ЗВО регулюються процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП? Наведіть посилання на цей документ, оприлюднений у відкритому доступі на своєму вебсайті

Положенню про організацію освітнього процесу у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>) та Положенню про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/nakaz-118-08-04-22.PDF>), Система заходів внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/syszah-quality-nduu.pdf>), Методичні рекомендації до порядку реалізації освітніх програм у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/met-rec-realiz-op-nduu.pdf>).

Яким чином та з якою періодичністю відбувається перегляд ОП? Які зміни були внесені до ОП за результатами останнього перегляду, чим вони були обґрунтовані?

Періодичний перегляд ОНП відбувається за результатами її моніторингу як системи періодичного аналізу та оцінювання її змісту з метою визначення відповідності отриманих результатів Стандарту вищої освіти, Національній рамці кваліфікацій та іншим керівним документам та постійного удосконалення ОНП відповідно до перспектив розвитку ЗС України. Він спрямований на визначення ступеня відповідності ОНП її меті та потребам ад'юнктів, вимогам замовників, інших груп зацікавлених сторін і суспільства. Окрім того моніторинг передбачає процедуру оцінювання ОНП за такими параметрами: відповідність ОНП досягненням науки в певній галузі знань, тенденціям розвитку економіки й суспільства, Збройних Сил України; урахування потреб ад'юнктів, замовників та інших груп зацікавлених сторін; спроможності ад'юнктів виконувати навчальне навантаження за ОНП і набувати визначених компетентностей; уточнення потреб ВВНЗ у фахівцях, які здобули ступінь доктора філософії за ОНП. Моніторинг ОНП здійснюють щороку з використанням таких методів, як: бесіди з ад'юнктами, замовниками та іншими групами зацікавлених сторін, анкетування ад'юнктів, аналіз результатів оцінювання їхніх досягнень, порівняння з ОНП суміжних спеціальностей та ОНП інших ЗВО.

Останній глобальний перегляд ОНП відбувся у 2022 році.

Основними змінами є: перегляд освітніх компонентів; удосконалення питання вибірковості навчальних дисциплін; приведення компетентностей та програмних результатів до вимог Стандарту вищої освіти; формування переліку напрямів досліджень; акцентування уваги на академічну мобільність, у тому числі міжнародну.

Зазначені зміни були обумовлені зміною вимог законодавства (розробкою Стандарту вищої освіти), розвитком підходів до підготовки здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Прикладами безпосередніх змін є:

введення (уточнення) нових дисциплін:

у розділі обов'язкових компонентів були уточнені дисципліни: Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі; Філософія і методологія науки; Основи роботи з науковими проектами та наукометричними базами; Концептуальні проблеми цивільної безпеки. Дисципліна Сучасна педагогічна риторика була виведена у розділ вибіркових дисциплін.

розділ вибіркових компонентів розширено дисциплінами: Сучасна педагогічна риторика; Методи воєнно-прикладних досліджень та моделювання, прикладні пакети (програми); Основи оцінювання ефективності процесів управління та їх оптимізація;

формування інтегральної компетентності у відповідності до Стандарту вищої освіти, як здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі проблеми у галузі цивільної безпеки, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як здобувачі вищої освіти залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості, а їх пропозиції беруться до уваги під час перегляду ОП

В університеті обов'язковою умовою періодичного перегляду ОНП є залучення ад'юнктів.

З ад'юнктами регулярно проводяться зустрічі з гарантом ОНП, групою забезпечення, керівництвом Університету, представниками НМЦ організації наукової та науково-технічної діяльності, де піднімаються питання організації підготовки на ОНП та проблеми пов'язані з цим.

Під час навчання з ад'юнктами регулярно проводяться опитування здобувачів вищої освіти, тому числі і з використанням платформи дистанційного навчання, що дозволяє оперативніше здійснювати аналіз результатів опитування (<https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-ovt.pdf>, <https://nuou.org.ua/assets/documents/poll-ad-263-2024-2-ovt.pdf>).

Пропозиція здобувачів безпосередньо враховувалась під час формування освітніх компонентів. Також під час формування терміну освітньої складової була врахована позиція ад'юнктів, зокрема щодо проходження такої складової протягом 1-2 року підготовки. Побажанням ад'юнктів, зокрема ад'юнкта (випускника 2024 року) Руслана Борти було розділення практичної складової на педагогічну та науково-дослідницьку практики для поглиблення відповідних практичних навичок. Це було враховано під час перегляду ОП.

Яким чином студентське самоврядування бере участь у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП?

Відповідно до Положення про загальні збори особового складу Національного університету оборони України, Положення про Вчену раду Національного університету оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-vrada.pdf>), Положення про раду молодих вчених (<https://nuou.org.ua/assets/documents/rada-mol-vchen-p4.pdf>) регламентовано діяльність органів самоврядування, до яких залучені здобувачі. Загальні збори особового складу є вищим колегіальним органом громадського самоврядування Університету. На загальні збори особового складу Університету делегують представників з числа всіх категорій представників Університету причому представників з числа курсантів, слухачів, ад'юнктів, докторантів, студентів, не менш як 15 відсотків. До складу Вченої ради Університету входять не менше 10 % курсантів, слухачів, ад'юнктів, докторантів. Ці органи самоврядування беруть участь у визначенні системи та затвердженні процедури внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, затвердженні освітніх програм та навчальних планів, в ухваленні рішень щодо організації освітнього процесу, прийнятті остаточного рішення про визнання результатів навчання отриманих поза університетом.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як роботодавці безпосередньо або через свої об'єднання залучені до періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості

Роботодавці безпосередньо залучені до освітнього процесу в університеті. Так, під час періодичного перегляду ОП створюються робочі групи щодо перегляду та корегування ОП, до яких залучені представники роботодавця. Також були отримані рецензії-відгуки (<https://nuou.org.ua/assets/documents/p8-263-2024.pdf>) після оприлюднення проекту ОП на офіційному сайті університету. У контексті отриманих рекомендацій: доопрацьовано загальні компетентності відповідно до особливостей підготовки на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти, а саме добавлена загальна компетентність - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; переформатовано предметну область ОП; включено розділ з рекомендованими темами (напрямами) досліджень; описано міжнародну кредитну мобільність; переформатовані особливості ОП, вказані особливості підготовки здобувачів щодо урахування стандартів НАТО. Також, теми дисертаційних робіт ад'юнктів погоджуються з роботодавцями.

Опишіть практику збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху та траєкторій працевлаштування випускників ОП (зазначте в разі проходження акредитації вперше)

В університеті регулярно здійснюється моніторинг інформації щодо кар'єрного шляху та траєкторій працевлаштування випускників ОП відповідно до Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/edu-act-quality.pdf>). Так, як 1 випуск за ОП "Цивільна безпека" відбувся у 2024 році, то до серпня 2025 року (1 рік після випуску) сплановано проведення комплексного аналізу діяльності випускників. Аналіз планується провести на підставі: особистих зустрічей із випускниками та їх керівниками, вивчення рейтингового оцінювання випускників.

Продемонструйте, що система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на результати моніторингу освітньої програми та/або освітньої діяльності з реалізації освітньої програми, зокрема здійсненого через опитування заінтересованих сторін

Під час реалізації ОП у ході здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості були виявлені недоліки, а саме: розбіжності між трактуванням компетентностей ОП та Стандарту вищої освіти, який затверджено у грудні 2021 року (<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/263-Tsyvil.bezpeka-dokt.filos.pdf>); кількість вибіркового освітніх компонентів не в повній мірі задовольняло освітні потреби здобувачів; розпорошеність складових освітньої компоненти. Недостатня кількість вибіркового освітніх компонентів полягала у відсутності унікальних для цього рівня навчальних дисциплін, які б задовольняли потреби здобувачів саме на третьому (освітньо-науковому) рівні підготовки. Під час корегування програми було розширено перелік дисциплін вільного вибору для третього (освітньо-наукового) рівня підготовки, шляхом введення наступних навчальних дисциплін: Методи воєнно-прикладних досліджень та моделювання, прикладні пакети (програми); Філософія війни та миру; Основи оцінювання ефективності процесів управління та їх оптимізація. Також на додачу до основного освітнього компоненту (ОК9. Педагогічна (науково-дослідницька) практика) здобувачам було надана можливість проходити практику на вибір та розділено педагогічна та науково-дослідницька практики. Відносно розпорошеності складових освітньої компоненти, необхідно зазначити, що термін освітньої складової зменшено і перебалансовано в межах 1 та 2 років підготовки. Означене забезпечує більшу засвоюваність матеріалу, підвищення якості наукових досліджень, зменшення розпорошеності зусиль здобувачів вищої освіти.

Продемонструйте, що результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти беруться до уваги

під час удосконалення ОП. Яким чином зауваження та рекомендації з останньої акредитації та акредитацій інших ОП були ураховані під час удосконалення цієї ОП?

Під час корегування ОП враховувався досвід акредитації освітньо-професійних програм університету тактичного рівня за спеціальністю 017 (бакалавр, магістр), освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії університету (спеціальності 011, 122, 253, 254, 255), а також освітньо-наукової програми підготовки магістрів за спеціальністю 256.

Проведено аналіз зауважень та пропозицій. Із рекомендацій щодо покращення зазначених ОП враховані наступні: недосконалість процедур формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти – розглянута можливість створення умов для формування індивідуальних освітніх траєкторій слухачів, зокрема через визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті;

надана можливість удосконалення процедур щодо досягнення відповідності цілей ОП та програмних РН вимогам студентоцентрованого підходу, принципам академічної свободи та мобільності;

більш чітко окреслено перелік дисциплін щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти;

вдосконалено індивідуальні навчальні плани у здобувачів вищої освіти, що дозволяють раціонально використовувати час відведений їм для самостійної роботи;

удосконалено засоби діагностики шляхом закріплення їх за конкретними програмними результатами навчання; знято закритий характер окремих складових освітніх компонентів за ОП;

більш повне врахування у системі матеріального заохочення науково-педагогічних працівників складових їх праці (розробка службових документів, рецензій, відгуків, публікацій в міжнародних науково-метричних базах тощо), які займають значну частину робочого часу;

удосконалено процеси залучення слухачів до оновлення ОП;

на сайті університету була створена активна вкладка “Академічна доброчесність” (<https://nuou.org.ua/u/akademchna-dobrochesnst.html>).

Опишіть, яким чином учасники академічної спільноти залучені до процедур внутрішнього забезпечення якості ОП

Академічна спільнота змістовно залучена до внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності на рівні ОНП через:

участь в робочій групі з розробки (уточнення, корегування) ОНП;

участь у засіданні Вчених рад інститутів, центрів, Університету;

співпрацю Університету з іншими ЗВО та установами, яка включає участь в спільних наукових проєктах, конференціях, семінарах, під час яких розглядається питання забезпечення якості ОНП;

залучення до освітнього процесу провідних фахівців у галузі;

надання можливості проходження зовнішніх стажувань, участь у воркшопах, методичних семінарах, метою яких є обмін інформацією щодо методик викладання, оптимізації освітньої та наукової компонент ОНП, обговорення можливостей використання сучасних технологій у навчанні (в тому числі, за програмою Erasmus+);

наукове керівництво роботою здобувачів над дисертаційним дослідженням;

підготовку спільних з здобувачами наукових публікацій;

організація наукових конференцій та участь у них учасників академічної спільноти стосовно удосконалення освітнього процесу на ОНП;

обговорення на засіданнях кафедр, групи забезпечення та винесення на засідання Вченої ради Університету заходів та процедур із внутрішнього забезпечення якості на ОНП.

Продемонструйте, що в академічній спільноті закладу вищої освіти формується культура якості освіти

В академічній спільноті НУОУ на постійній основі відбувається формування культури якості освіти. Це досягається, в першу чергу, необхідністю суворого дотримання всіма учасниками освітнього процесу вимог нормативно-правової бази, яка регламентує таку діяльність. А також чітким розподілом відповідальності між різними структурними підрозділами НУОУ у контексті здійснення процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освіти, а саме: НМЦ організації та провадження ОД та НМЦ організації Н та ННТД: планування освітньої діяльності на засадах компетентнісного та міждисциплінарного підходів; удосконалення якості професійно-психологічного відбору кандидатів на навчання та системи супроводження навчальної діяльності здобувачів; проведення і аналіз результатів семестрового контролю, результатів атестації; визначення щорічного рейтингу НПП.

Кафедри, Групи забезпечення: приведення змісту освіти у відповідність до потреб Сил оборони та сучасних вимог з реформування ЗСУ; впровадження в освітній процес передових методик і педагогічних технологій;

Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації: підвищення ефективності підготовки (перепідготовки) і підвищення кваліфікації НПП;

Центр дистанційного навчання: удосконалення системи підготовки військових фахівців з інформаційної, інформаційно-психологічної, кібернетичної безпеки;

Центр іноземних мов: розвиток мовної підготовки військових фахівців з досягненням ними рівня достатнього для ефективного впровадження стандартів НАТО.

9. Прозорість і публічність

Якими документами ЗВО регулюються права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу? Яким

чином забезпечується їх доступність для учасників освітнього процесу?

Права та обов'язки учасників освітнього процесу визначені у Статуті Національного університету оборони України (<https://nuou.org.ua/u/statut-unversitetu.html>), Положенні про організацію освітнього процесу у Національному університеті оборони України (<https://nuou.org.ua/assets/documents/pol-oor-nuou-25.pdf>) Положення про організацію підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (<https://nuou.org.ua/assets/documents/13-pol-2024.pdf>)

Наведіть посилання на вебсторінку, яка містить інформацію про оприлюднення ЗВО відповідного проєкту освітньої програми для отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін (стейкхолдерів).

https://nuou.org.ua/assets/documents/onp_263_24.pdf

Наведіть посилання на оприлюднену у відкритому доступі на своєму вебсайті інформацію про освітню програму (освітню програму у повному обсязі, навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

<https://nuou.org.ua/nauka/osv-nauk-programy.html>

10. Навчання через дослідження

Продемонструйте, що зміст освітньо-наукової (освітньо-творчої) програми забезпечує повноцінну підготовку аспірантів (ад'юнктів) до розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності за відповідною спеціальністю (спеціальностями) та/або галуззю знань (галузями знань), володіння методологією наукової та педагогічної діяльності

В усі освітні компоненти ОНП було введено дослідницьку складову, що в свою чергу забезпечує повноцінну підготовку здобувачів вищої освіти до дослідницької діяльності.

Відповідно до теоретичної підготовки до дослідницької діяльності необхідно зазначити, що під час вивчення Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі один з двох модулів (тем) цієї дисципліни призначено саме для вивчення цих питань.

Крім цього, дослідницька складова подається через призму власних досліджень ад'юнктів. В усіх навчальних дисциплінах розділу Здобуття глибинних знань із цивільної безпеки ад'юнкти відпрацьовують проєкти пов'язані з темами їх досліджень. Однакових тем індивідуальних проєктів під час вивчення дисциплін ад'юнктам не пропонується.

Ще одним елементом ОНП є педагогічна (науково-дослідницька) практика, яка дозволяє сформувати достатні вміння та навички для проведення не тільки дослідницької, а і організаційно-дослідницької діяльності. Загалом, зважаючи на збалансованість, модульність та синергетичність елементів ОНП, однозначно визначити кількість кредитів, які забезпечують підготовку здобувачів до дослідницької діяльності важко. Однак можна зазначити що це складає не менше половини часу відведеного на освітню складову.

Продемонструйте, що наукова (освітньо-творча) діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень (творчості) наукових (творчих) керівників

Спеціальність Цивільна безпека є досить широкою. Але для потреб Міністерства оборони України та Збройних Сил України НУОУ є єдиним навчально-науковим закладом, що здійснює підготовку докторів філософії за цією спеціальністю. Відповідність напряму досліджень наукових керівників до тем наукових досліджень ад'юнктів забезпечується на етапі затвердження теми дисертації спочатку на засіданнях кафедр, а потім на засіданні вченої ради Університету. До наукового керівництва допускаються доктори наук та доктори філософії (кандидати наук) за відповідною спеціальністю, які активно проводять дослідження і публікуються в провідних наукових журналах, є учасниками наукових проєктів, в яких беруть участь здобувачі.

Крім того, обов'язковою умовою для керівника ад'юнкта є наявність наукових праць за темою здобувача включаючи праці, які включені до наукометричних баз Scopus та Web of Science.

Певна кількість публікацій здобувачів готується у співавторстві з науковими керівниками. До того ж, ведеться облік співпадінь (по ключовим словам) наукових досліджень здобувачів та наукових керівників.

Продемонструйте здатність закладу освіти сформувати разові спеціалізовані вчені ради (разові спеціалізовані ради з присудження ступеня доктора мистецтва) для атестації аспірантів (ад'юнктів), які навчаються на відповідній освітній програмі

Підтвердженням здатності формування НУОУ разових спеціалізованих вчених рад для атестації ад'юнктів, які навчаються на відповідній освітній програмі є наявність відповідного кадрового складу. Так, в 2024 році у НУОУ відбулися успішні захисти дисертаційних робіт трьох перших випускників ад'юнктури за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (Борта Р.М., Тертишний Б.І., Комісаров М.В.) у разових спеціалізованих вчених радах, які були сформовані відповідно до вимог чинного законодавства України (<https://nuou.org.ua/nauka/svr/>).

Опишіть, як заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує можливості для виконання наукових досліджень (творчих проєктів) і апробації їх результатів відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, концертів, спектаклів, майстер-класів, персональних виставок, публічних виступів, надання доступу до використання лабораторій, обладнання, інформаційних та обчислювальних ресурсів тощо).

В НУОУ регулярно проводяться міжнародні конференції, в яких беруть участь ад'юнкти. Зокрема, це такі як: науково-практична конференція з міжнародною участю "Актуальні питання хімічної безпеки, протирадіаційного захисту та оцінки ризиків хімічного та радіаційного впливу на здоров'я людини та середовище її життєдіяльності через призму сучасних ХБРЯ загроз" 29.09.2023 та 30-31.10.2024 року; Міжнародна науково-практична конференція "Актуальні проблеми та інноваційні технології у сфері цивільного захисту та екологічної безпеки для повоєнного відновлення України" 28-30.05.2024.

До того ж щорічно здобувачі НУОУ мають можливість прийняти участь у: науковому Міжнародному Безпековому Форумі "Гібридні загрози і війни в 21-му столітті – створення стійкості критичної інфраструктури", міжнародній безпековій конференції "Russia on the World: Vision and Realities". Також на кафедрах (у центрах, інститутах) проводяться щорічні науково-практичні (науково-теоретичні) семінари, на які залучені з виступами 100% здобувачів (<https://nuou.org.ua/nauka/confi/>).

В НУОУ видаються ряд фахових видань, у яких здобувачі можуть публікувати результати своїх дослідження. Зокрема: Труди університету, Збірник наукових праць Центру військово-стратегічних досліджень, Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки і оборони, Вісник Національного університету оборони України, Повітряна міць України (<https://nuou.org.ua/nauka/pub/>), які включені до переліку фахових видань України за категорією «Б».

Опишіть, як заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, концерти, спектаклі, майстер-класи, персональні виставки, публічні виступи, участь у спільних дослідницьких (творчих мистецьких) проєктах тощо

В НУОУ регулярно проводяться міжнародні наукові конференції, які відвідують представники провідних закладів військової освіти та наукових досліджень. Університет регулярно організовує візити провідних науковців, зокрема щорічно проводяться тижні НАТО на яких провідні фахівці у галузі виступають з лекціями.

В НУОУ передбачено заходи академічної мобільності у рамках ERASMUS+ та DEEP UKRAINE Programme та угод (меморандумів, договорів) про співпрацю (<https://nuou.org.ua/nauka/memo-cooperation.html>, <https://nuou.org.ua/u/ms.html>).

Також НУОУ розпочав співпрацю в межах спільного українсько-норвезького науково-освітнього проєкту щодо створення спільних академічних програм з Норвезьким університетом оборони. Ще одним напрямком є забезпечення доступу ад'юнктів до наукометричних баз Scopus та Web of Science. Також НУОУ активно приймає участь у міжнародних військових навчаннях, що сприяє долученню до міжнародної наукової спільноти у галузі воєнних наук. Так, наприклад, у період з 16 по 25 вересня 2020 року представники Університету приймали активну участь в українсько-американському командно-штабному навчанні із залученням військ "Rapid Trident-2020".

До того ж, після початку повномасштабної агресії рф проти України в 2024 році було відновлено проведення "Міжнародного Тижня НАТО". Захід був присвячений аналізу та обговоренню питань, які сприяють формуванню сучасного середовища безпеки з урахуванням агресивної політики рф та мають першочергове значення для країн – членів НАТО й адаптації Альянсу до викликів XXI століття.

Опишіть наявну практику участі наукових (творчих) керівників аспірантів (ад'юнктів) у дослідницьких (творчих мистецьких) проєктах, результати яких регулярно публікуються, презентуються та/або практично впроваджуються.

В університеті науковими керівниками ад'юнктів призначаються вчені – доктори (кандидати) наук, які мають значний досвід участі у дослідницьких проєктах, особисті здобутки, а також напрацювання в напрямках наукових досліджень ад'юнктів.

Наукові керівники ад'юнктів систематично приймають особисту участь у проведенні НДР за військово-спеціальною тематикою (в галузі воєнних наук, державної безпеки, безпеки державного кордону) в якості наукових керівників або виконавців.

Після приймання НДР замовниками до впровадження їх результатів у практичну діяльність органів військового управління, установ, навчальних закладів тощо обов'язково залучаються ад'юнкти, які виконували цю НДР.

Тому, усі наукові керівники ад'юнктів постійно приймають участь у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та практично впроваджуються. До прикладу, у 2023 році гарант спеціальності Авраменко О.В. та начальник кафедри ХБРЯ та цивільної безпеки Романюк В.П. брали участь у НДР "ОКІ", щодо удосконалення системи захисту об'єктів критичної інфраструктури від ударів засобів повітряного нападу. Також у вересні 2024 року в університеті завершено проведення НДР "Загроза" на меті якої було оцінювання ризиків загроз для об'єктів критичної інфраструктури внаслідок бойових дій. Всі ад'юнкти 2-4 років підготовки за спеціальністю 263 та їх наукові керівники були членами творчого колективу зазначеної НДР.

Опишіть, як заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових (творчих) керівників та аспірантів (ад'юнктів)

У науковій діяльності наукових керівників і здобувачів академічна доброчесність забезпечуються повною прозорістю і відкритістю наукових досліджень, з урахуванням обмежень щодо збереження державної таємниці.

Всі наукові роботи викладачів і здобувачів перед тим як бути опубліковані в провідних наукових виданнях, обов'язково проходять перевірку на відсутність плагіату. Якщо роботи закриті вони проходять внутрішню перевірку у експертів, які визначені наказом по університету. Наукові керівники здобувачів входять до редколегій провідних наукових журналів (Авраменко О.В., Куртсеїтов Т.Л. – науково-практичний журнал “Повітряна міць України”), що вимагає бездоганної репутації з точки зору академічної доброчесності. Також дисертаційні дослідження широко обговорюються на семінарах і конференціях із залученням провідних фахівців у галузі, тексти дисертацій проходять цілеспрямовану перевірку на плагіат.

Опишіть, як заклад вищої освіти вживає заходів для унеможливлення здійснення наукового (творчого) керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

В університеті створено дієву систему запобігання та виявлення академічного плагіату. Кандидатуру майбутнього керівника ад'юнкта спочатку обговорюють та голосують на засіданні кафедри. Потім майбутній керівник обговорюється на засіданні вченої ради інституту, з подальшим клопотанням його затвердження наказом начальника Університету.

Якщо є випадки порушень академічної доброчесності така людина не допускається до керівництва ад'юнкта. Коли цей факт буде виявлено після затвердження, він рішенням Вченої ради позбавляється права бути науковим керівником. Ця процедура визначена в Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті оборони України (https://nuou.org.ua/assets/documents/ad_2024_000.pdf).

Наукова робота в Університеті ведеться з дотриманням принципів абсолютної відкритості та прозорості, проводиться регулярна роз'яснювальна робота серед викладачів.

Випадків порушення академічної доброчесності на ОНП не було.

11. Перспективи подальшого розвитку ОП

Якими загалом є сильні та слабкі сторони ОП?

Сильними сторонами ОНП Цивільна безпека є:

високий науковий потенціал кафедр університету, що дає можливість залучення достатньої кількості висококваліфікованих фахівців до підготовки здобувачів вищої освіти за ОНП для забезпечення якості викладання. Всього, у реалізації ОНП приймають участь більше 15 докторів (кандидатів) наук, які є активними дослідниками.

Формами участі є викладання, консультації, наукове керівництво;

тісний зв'язок з замовниками на навчання, роботодавцями та іншими ЗВО дає змогу вчасно корегувати та постійно розвивати ОНП;

постійна участь науково-педагогічних працівників, які залучені до реалізації ОНП та ад'юнктів у регіональних, національних і міжнародних конференціях, форумах, семінарах, круглих столах, що дозволяє проводити дослідження на високому фаховому рівні;

налагоджена система дистанційного навчання. Ця система організована через програму MOODL, яка дозволяє максимально ефективно забезпечувати проведення занять в умовах карантину та сприяє не тільки якісному проведенню занять, а і забезпеченню доступу до навчальних матеріалів у будь-який зручний час та способом;

наявність в університеті фахових видань за напрямками досліджень ад'юнктів за спеціальністю Цивільна безпека. Це дозволяє підвищити можливості ад'юнктів щодо публікації їх наукових результатів.

Також до сильних сторін необхідно віднести співпрацю з іншими ЗВО. Так, безпосередньо за ініціативи гаранта ОНП та групи забезпечення було налагоджено співпрацю та підписані угоди з ЛДУБЖД, ЧІПБ НУЦЗУ та ІДУНДЦЗ. До слабких сторін ОП, над вирішенням яких університет на даний час працює, слід віднести: складність повноцінної реалізації заходів міжнародної академічної мобільності учасників освітнього процесу через певні обмеження, пов'язані з відбиттям широкомасштабної збройної агресії РФ та відповідно правовим режимом “Военного стану” в державі.

Якими є перспективи розвитку ОП упродовж найближчих 3 років? Які конкретні заходи ЗВО планує здійснити задля реалізації цих перспектив?

Перспективи розвитку ОНП упродовж найближчих 3 років є наступні:

1. Розвиток системи внутрішнього забезпечення якості освіти через подальше впровадження у ОП інноваційних форм і методів навчання, професійний розвиток наукових та науково-педагогічних працівників, залучених до реалізації ОП, за напрямом фокусу програми, подальше удосконалення формування етики та культури академічної доброчесності університетської громади з метою нарощування репутаційного капіталу Університету.
2. Подальше впровадження іноземної мови в освітній процес відповідно до Дорожньої карти вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України згідно зі стандартами НАТО із поступовим переходом на викладання ОП двома мовами (українською та англійською).
3. Розширення можливостей академічної мобільності як здобувачів вищої освіти, так і науково-педагогічних працівників.
4. Налагодження надійних партнерських відносин з міжнародними науковими та освітніми установами в сфері цивільної безпеки.
5. Започаткування проведення щорічної науково-практичної конференції з напрямку питань цивільної безпеки, що носять закритий характер.
6. Розвиток наукової школи за напрямом цивільної безпеки.

Запевнення

Запевняємо, що уся інформація, наведена у відомостях та доданих до них матеріалах, є достовірною.

Гарантуємо, що ЗВО за запитом експертної групи надасть будь-які документи та додаткову інформацію, яка стосується освітньої програми та/або освітньої діяльності за цією освітньою програмою.

Надаємо згоду на опрацювання та оприлюднення цих відомостей про самооцінювання та усіх доданих до них матеріалів у повному обсязі у відкритому доступі.

Додатки:

Таблиця 1. Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП

Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів ОП

Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Шляхом підписання цього документа запевняю, що я належним чином уповноважений на здійснення такої дії від імені закладу вищої освіти та за потреби надам документ, який посвідчує ці повноваження.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом/кваліфікованою електронною печаткою.

Інформація про КЕП

ПБ: Коваль Михайло Володимирович

Дата: 22.01.2025 р.

Таблиця 1. Інформація про освітні компоненти ОП

Назва освітнього компонента	Вид освітнього компонента	Силабус або інші навчально-методичні матеріали		Якщо освітній компонент потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, наведіть відомості щодо нього*
		Назва файла	Хеш файла	
Основи моделювання у сфері цивільної безпеки	навчальна дисципліна	<i>OK8_ОСНОВИ МОДЕЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ_263.pdf</i>	rTWxBZFX8hMIslr9ggdWGWJQbRnRjPbF4hhMzYbGXkSc=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП
Педагогічна (науково-дослідницька) практика	практика	<i>Положення_про_о_р_п_п_д_з_д_о_б_у_в_а_ч_і_в_PhD_2024.pdf</i>	Kc/PQ+E1HTUAtNtVYdUzQ+ys7jh9HLA ljo/tlrmosBg=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП
Філософія та методологія науки	навчальна дисципліна	<i>OK1_ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ_263.pdf</i>	q/8NXIXOM+CW2GaiQnPzs8853jLlspflYWiUata/mg=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП
Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі	навчальна дисципліна	<i>OK2_Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі_263.pdf</i>	hYh67YjJqbuGioh6owYWWYkX5wpRfBPoau/DTFkDia0=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП
Основи роботи з науковими проектами та наукометричними базами	навчальна дисципліна	<i>OK3_Основи роботи з науковими проектами та наукометричними базами_263.pdf</i>	H5asjCQvqUsJpoLAh3sRSSUlQYMcDtn98XSi6HO9SVO=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП, комп'ютерний клас з підключенням до мережі Internet
Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності	навчальна дисципліна	<i>OK4_ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ_263.pdf</i>	OqUZ46nWhFqfsh4Nm4yPF1D+V+fF7BtjeadmtKrXoaI=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП
Іноземна мова в науковій діяльності	навчальна дисципліна	<i>OK5_ІНОЗЕМНА МОВА В НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ_263.pdf</i>	kmD5CcWlvYTOqHnUb5MmzbQeyoMPEyWoT6WlJtj2LgQ=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП
Концептуальні проблеми у сфері цивільної безпеки	навчальна дисципліна	<i>OK6_КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ_263.pdf</i>	exeSBKU2gccwo6/d7frKtwFWVeyyV9H+UKDzFTTKcJU=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП
Теоретичні основи досліджень у сфері цивільної безпеки	навчальна дисципліна	<i>OK7_ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ_263.pdf</i>	s+zZFfuc/dczy9OUVZ73rQiYqS5oj9luBZVIX1UYADM=	матеріально-технічне забезпечення в наявності та достатнє для реалізації ОНП

* наводяться відомості, як мінімум, щодо наявності відповідного матеріально-технічного забезпечення, його достатності для реалізації ОП; для обладнання/устаткування – також кількість, рік введення в експлуатацію, рік останнього ремонту; для програмного забезпечення – також кількість ліцензій та версія програмного забезпечення

Таблиця 2. Зведена інформація про відповідність НПП освітнім компонентам

Документ	Назва файла	Хеш файла
Документ	<i>Таблиця_2_263_2025.pdf</i>	g/B7J3ilW2yhUmlgyIwvDjz3kKjMF5z52Chys2nTQjo=

Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Програмні результати навчання ОП	ПРН відповідає результату навчання, визначеному стандартом вищої освіти (або охоплює його)	Обов'язкові освітні компоненти, що забезпечують ПРН	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
<i>РНОз.</i> Формулювати і перевіряти ідеї, гіпотези, стратегії, рішення, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати експериментальних, емпіричних та теоретичних досліджень у сфері цивільної безпеки, комп'ютерне моделювання, наявні дані	☒	Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі	Вербальні методи навчання (розповідь, пояснення, бесіда, дискусія). Наочні методи навчання (ілюстрування, демонстрування). Дослідницькі методи (спостереження і систематизація фактів, самостійне вивчення проблеми в науковій літературі, метод генерації ідей). Методи, що забезпечують закріплення і вдосконалення здобутих знань (виконання вправ, практичних завдань, індивідуальних завдань, позааудиторного читання оригінальної літератури з фаху).	Поточний контроль, Екзамен
		Теоретичні основи досліджень у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
		Основи моделювання у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний,	Поточний контроль, Екзамен

			інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	
		Філософія та методологія науки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
РНО8. Застосовувати сучасні цифрові технології, методи моделювання, прогнозування, оптимізації та прийняття рішень у професійній діяльності у сфері цивільної безпеки	☒	Педагогічна (науково-дослідницька) практика	Дискусія, бесіда, метод конкретних практичних педагогічних ситуацій, робота з літературно-інформаційними джерелами.	Оцінювання роботи здобувача у процесі проведення ним занять (відпрацювання науково-дослідних робіт); звітування.
		Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Диференційований залік
		Основи моделювання у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
РНО1. Мати передові концептуальні та методологічні знання в сфері цивільної безпеки і на межі галузей знань, а також	☒	Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі	Вербальні методи навчання (розповідь, пояснення, бесіда, дискусія). Наочні методи навчання (ілюстрування, демонстрування). Дослідницькі методи (спостереження і	Поточний контроль, Екзамен

дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку цивільної безпеки, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.		систематизація фактів, самостійне вивчення проблеми в науковій літературі, метод генерації ідей). Методи, що забезпечують закріплення і вдосконалення здобутих знань (виконання вправ, практичних завдань, індивідуальних завдань, позааудиторного читання оригінальної літератури з фаху).	
	Теоретичні основи досліджень у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюст	Поточний контроль, Екзамен
	Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Диференційований залік
	Концептуальні проблеми у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
	Основи моделювання у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-	Поточний контроль, Екзамен

			пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	
		Основи роботи з науковими проектами та наукометричними базами	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Диференційований залік
РНО4. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та критичного аналізу, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи	☒	Основи моделювання у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
		Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Диференційований залік
		Основи роботи з	Словесні (лекція), наочні	Поточний контроль,

		науковими проектами та наукометричними базами	(пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Диференційований залік
		Педагогічна (науково-дослідницька) практика	Дискусія, бесіда, метод конкретних практичних педагогічних ситуацій, робота з літературно-інформаційними джерелами.	Оцінювання роботи здобувача у процесі проведення ним занять (відпрацювання науково-дослідних робіт); звітування.
<i>РН10. Здатність застосовувати інформаційні технології та сучасні методи моделювання із використанням новітніх прикладних пакетів і програм для наукового обґрунтування та підтвердження власних досліджень</i>	☒	Педагогічна (науково-дослідницька) практика	Дискусія, бесіда, метод конкретних практичних педагогічних ситуацій, робота з літературно-інформаційними джерелами.	Оцінювання роботи здобувача у процесі проведення ним занять (відпрацювання науково-дослідних робіт); звітування.
		Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Диференційований залік
<i>РН09. Розробляти, удосконалювати та досліджувати концептуальні та комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері цивільної безпеки та дотичних міждисциплінарних напрямках</i>	☒	Основи моделювання у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
		Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-	Поточний контроль, Диференційований залік

			пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	
		Основи роботи з науковими проектами та наукометричними базами	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Диференційований залік
		Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі	Вербальні методи навчання (розповідь, пояснення, бесіда, дискусія). Наочні методи навчання (ілюстрування, демонстрування). Дослідницькі методи (спостереження і систематизація фактів, самостійне вивчення проблеми в науковій літературі, метод генерації ідей). Методи, що забезпечують закріплення і вдосконалення здобутих знань (виконання вправ, практичних завдань, індивідуальних завдань, позааудиторного читання оригінальної літератури з фаху).	Поточний контроль, Екзамен
<i>РНО7. Визначати наукові та практичні проблеми у сфері цивільної безпеки, глибоко розуміти методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях та у викладацькій практиці.</i>	☒	Основи моделювання у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен

Філософія та методологія науки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі	Вербальні методи навчання (розповідь, пояснення, бесіда, дискусія). Наочні методи навчання (ілюстрування, демонстрування). Дослідницькі методи (спостереження і систематизація фактів, самостійне вивчення проблеми в науковій літературі, метод генерації ідей). Методи, що забезпечують закріплення і вдосконалення здобутих знань (виконання вправ, практичних завдань, індивідуальних завдань, позааудиторного читання оригінальної літератури з фаху).	Поточний контроль, Екзамен
Педагогічна (науково-дослідницька) практика	Дискусія, бесіда, метод конкретних практичних педагогічних ситуацій, робота з літературно-інформаційними джерелами.	Оцінювання роботи здобувача у процесі проведення ним занять (відпрацювання науково-дослідних робіт); звітування.
Теоретичні основи досліджень у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
Концептуальні проблеми у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький,	Поточний контроль, Екзамен

			репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	
		Основи роботи з науковими проектами та наукометричними базами	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Диференційований залік
<i>РНО2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і не фахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми цивільної безпеки державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових виданнях.</i>	☒	Іноземна мова в науковій діяльності	Лекційні заняття: розповідь, пояснення, інтерактивне спілкування, практичний курс: системно-комунікативний та граматичний методи навчання.	Перевірка рівня набутої комунікативної мовленнєвої компетентності відбувається під час поточного, проміжного та підсумкового контролю. Форма - оцінювання викладачем, тестування.
		Концептуальні проблеми у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
		Філософія та методологія науки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-	Поточний контроль, Екзамен

<i>РНО5. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з цивільної безпеки та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті сучасних знань щодо досліджуваної проблеми</i>	☒	Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності	ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний) Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Диференційований залік
		Філософія та методологія науки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
		Педагогічна (науково-дослідницька) практика	Дискусія, бесіда, метод конкретних практичних педагогічних ситуацій, робота з літературно-інформаційними джерелами	Оцінювання роботи здобувача у процесі проведення ним занять (відпрацювання науково-дослідних робіт); звітування.
		Теоретичні основи досліджень у сфері цивільної безпеки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням. Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	Поточний контроль, Екзамен
<i>РНО6. Здійснювати педагогічну діяльність у сфері цивільної безпеки, використовуючи його наукове, навчально-методичне та</i>	☒	Філософія та методологія науки	Словесні (лекція), наочні (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний). Частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, діалогічний з обговоренням.	Поточний контроль, Екзамен

нормативне забезпечення, застосувати ефективні методи навчання		Дослідницький, репродуктивний, науково-корпоративний, науково-методологічний, дискурсивної суперечки, аналітико-доказовий у поєднанні з оціночним методом Наочний (пояснювально-ілюстративний, інформаційно-рецептивний, інструктивно-практичний)	
	Педагогічна (науково-дослідницька) практика	Дискусія, бесіда, метод конкретних практичних педагогічних ситуацій, робота з літературно-інформаційними джерелами.	Оцінювання роботи здобувача у процесі проведення ним занять (відпрацювання науково-дослідних робіт); звітування.
	Теорія і методика наукових досліджень у вищій військовій школі	Вербальні методи навчання (розповідь, пояснення, бесіда, дискусія). Наочні методи навчання (ілюстрування, демонстрування). Дослідницькі методи (спостереження і систематизація фактів, самостійне вивчення проблеми в науковій літературі, метод генерації ідей). Методи, що забезпечують закріплення і вдосконалення здобутих знань (виконання вправ, практичних завдань, індивідуальних завдань, позааудиторного читання оригінальної літератури з фаху).	Поточний контроль, Екзамен